

Veřejný sektor v ČR se zaměřením na sociální transfery

Ing. Pavlína Hejduková, Ph.D.

2014

ISBN 978-80-261-0483-4

Vydala Západočeská univerzita v Plzni

2014

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Tvorba této publikace byla podpořena z projektu „Komplexní inovace bakalářského studijního programu Ekonomika a management“, Operační program Vzdělávání pro konkurenceschopnost – Prioritní osa: 7.2 Terciární vzdělávání, výzkum a vývoj. Registrační číslo projektu: CZ.1.07/2.2.00/28.0059.

OBSAH

Úvod	5
TÉMA 1: Veřejný sektor – vymezení a teoretická východiska	6
TÉMA 2: Sociální stát.....	9
TÉMA 3: Veřejný sektor v ČR	13
TÉMA 4: Sociální systémy v ČR.....	17
TÉMA 5: Sociální dávky v ČR	20
TÉMA 6: Dávky důchodového pojištění v ČR	23
TÉMA 7: Dávky nemocenského pojištění v ČR.....	29
TÉMA 8: Dávky v politiky zaměstnanosti.....	35
TÉMA 9: Dávky státní sociální podpory	41
TÉMA 10: Dávky pomoci v hmotné nouzi.....	46
TÉMA 11: Praktické aplikace hodnocení nároku a výpočtu sociálních transferů (Případové studie a úlohy).....	51
TÉMA 12: Souhrnné opakování	58
TÉMA 13: Diskuze	63

ÚVOD

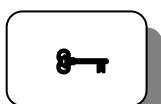
Cílem této studijní opory je usnadnit zejména studentům kombinované formy studia na Fakultě ekonomické ZČU v Plzni orientaci v předmětu Financování veřejného sektoru. Studijní opora není komplexním výkladem odborné problematiky daného předmětu, ale studijním materiálem zaměřeným na praktické aplikace sociálních transferů v ČR, který je třeba při studiu doplnit o další uvedené zdroje. Studijní oporu mohou samozřejmě využívat při studiu také studenti prezenční formy studia.

Všechny kapitoly v této studijní opoře mají tuto strukturu:

- cíl studia daného tématu,
- klíčová slova,
- kontrolní otázky,
- seznam literatury,
- prostor pro poznámky.

Pro snadnou orientaci ve studijní opoře jsou v textu použity tyto symboly:

- Rámeček na počátku každé kapitoly uvádí cíle studia daného tématu.

Klíčová slova

Kontrolní úlohy

Seznam literatury

Poznámky

Při studiu je doporučeno využít také e-learningový kurz v systému LMS Unifor. Zde si mohou studenti doplnit informace a ověřit své znalosti.

Přeji hodně zážitků a úspěchů při studiu!

TÉMA 1: VEŘEJNÝ SEKTOR – VYMEZENÍ A TEORETICKÁ VÝCHODISKA

Po nastudování tématu budete umět:

- vymezit teoretická východiska problematiky veřejného sektoru,
- charakterizovat funkce a úlohy veřejného sektoru,
- diskutovat danou problematiku.

Klíčová slova: veřejný sektor, ekonomie veřejného sektoru, ekonomika veřejného sektoru, veřejné finance, veřejné statky, tržní selhání.

Problematika veřejného sektoru je spjata zejména s těmito základními pojmy: ekonomikou veřejného sektoru, ekonomikou veřejného sektoru a veřejnými financemi.

Ekonomie veřejného sektoru se začala rozvíjet během dvacátého století, a to v souvislosti s rozvojem smíšené ekonomiky. (Jackson, Brown, 2003)

Ekonomie veřejného sektoru se zabývá zejména organizací státu a funkcemi státu. (Pigou, 1928) Jinými slovy zaměřuje se na alokaci zdrojů veřejného sektoru, efektivnosti těchto alokací a veřejnými výdaji. (Rektořík a kol., 2002)

Ekonomika veřejného sektoru alokační pravidla a procesy zkoumá v rámci jednotlivých odvětví veřejného sektoru. (Rektořík a kol., 2002)

Veřejné finance představují peněžní vztahy, které zprostředkovávají tvorbu, rozdělení a použití peněžních fondů orgánů státu, územní samosprávy, státních podniků a ostatních veřejných organizací (Beneš a kol., 1993). Veřejné finance je pojem, který obsahuje několik podstatných aspektů: jedná se o peněžní vztahy, kde jedním ze subjektů je stát, o financích se rozhoduje na základě veřejné volby, důležitou roli hraje veřejný sektor a kolektivní záležitosti, veřejný zájem stojí v popředí těchto vztahů, slouží k uspokojování potřeb veřejnosti, veřejné finance fungují na principech nenávratnosti, neekvivalentnosti a nedobrovolnosti. (Hejduková, 2015)

Veřejný sektor lze na základě definic výše uvedených pojmů vymezit takto: veřejný sektor je podsystémem smíšené ekonomiky, jehož správu provádí tzv. veřejná správa, veřejný sektor tvoří dva typy institucí – státní a samosprávné, ve veřejném sektoru existuje veřejné vlastnictví, rozhodování ve veřejném sektoru

probíhá v rámci veřejného zájmu, financování veřejných aktivit je realizováno ze soustavy veřejných rozpočtů. (Ochrana, Pavel, Vítek a kol, 2010)

Veřejný sektor se rozvíjel právě v souvislosti s rozvojem zmíněné smíšené ekonomiky, což je dáno skutečností, že smíšená ekonomika je typická státními zásahy do ekonomiky a tyto zásahy ekonomická teorie zdůvodňuje příčinami tržních selhání jako například nedokonalá konkurence, veřejné statky, externality, asymetrické informace či nejistota. Tržní selhání jsou dána tím, že jednotlivé subjekty na trhu nejsou schopny jednat koordinovaně a trh nedosahuje efektivních výstupů. (Jackson, Brown, 2003)

Z hlediska ekonomických statků veřejný sektor zabezpečuje jak statky smíšené, tak čisté veřejné statky. (Samuelson, 1954). Oba tyto druhy ekonomických statků jsou nazývány jako statky kolektivní spotřeby a pozornost jim je věnována v mnoha klasických publikacích ekonomické teorie (Samuelson, 1954, Buchanan 1968, Jackson, Brown, 2003 a jiní).

Kromě zabezpečování veřejných statků se veřejný sektor zabývá problematikou daní, sociálních transferů, regulací ekonomiky, zmírňování nerovností na trhu aj. Musgrave (1959) základní funkce veřejného sektoru (jež jsou vlastně výše naznačené) shrnuje do těchto skupin na funkce: alokační (zabezpečování veřejných statků, zmírňování dopadů externalit, zmírňování informačních rozdílů mezi jednotlivými subjekty na trhu), distribuční (přerozdělování důchodů a bohatství v ekonomice prostřednictvím daňové soustavy a transferových plateb), stabilizační (stabilizace základních makroekonomických veličin prostřednictvím fiskální politiky) a regulační (regulace chování subjektů na trhu zejména prostřednictvím legislativy).

Kontrolní úlohy:

1. Definujte rozdíl mezi pojmy ekonomie veřejného sektoru a ekonomika veřejného sektoru.
2. Charakterizujte pojem veřejné finance a uveďte souvislost mezi veřejnými financemi a veřejným sektorem.
3. Vymezte základní aspekty veřejného sektoru.
4. Specifikujte jednotlivé příčiny tržních selhání na konkrétních příkladech.
5. Dle ekonomických teoretiků charakterizujte pojem veřejný statek, uveďte základní znaky čistých veřejných statků a odlište čisté veřejné statky od smíšených statků.

6. Popište jednotlivé funkce veřejného sektoru za použití konkrétních příkladů.

Seznam literatury:

Bakeš, Milan a kol. *Finanční právo*. Praha: C. H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-801-6.

Buchanan, James, M. *The Demand and Supply of Public Goods*. Rand McNally, Chicago, 1968. pages 41 – 43.

Hejduková, Pavlína. *Veřejné finance – Teorie a praxe*. Praha: C. H. Beck, 2015.

Jackson, Peter, M., Brown, Charles, V. *Ekonomie veřejného sektoru*. Praha: EUROLEX BOHEMIA, 2003. ISBN 80-86432-09-2.

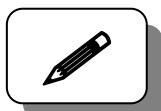
Musgrave, Richard, A. *The Theory of Public Finance*. McGraw-Hill, New York, 1959.

Ochrana, František, Pavel, Jan, Vitek, Leoš a kol. *Veřejný sektor a veřejné finance*. Praha: Grada 2010. ISBN 978-80-247-3228-2.

Piquo, Arthur, Cecil. *A Study in Public Finance*. Londýn: Macmillan, 1928.

Rektořík, Jaroslav a kol. *Ekonomika a řízení odvětví veřejného sektoru*. Praha: Ekopress, 2002. ISBN 80-86119-60-2.

Samuelson, Paul, A. *The Pure Theory of Public Expenditure*, Review of Economics and Statistics 36(4): 387-389, 1954.

Místo pro Vaše poznámky:

TÉMA 2: SOCIÁLNÍ STÁT

Po nastudování tématu budete umět:

- vymezit pojem sociální stát a přístupy k sociálnímu státu,
- popsat zásadní etapy historického vývoje sociálního státu,
- diskutovat současný stav dané problematiky.

Klíčová slova: sociální stát, sociální zabezpečení, sociální systém, welfare state.

Pro pojem sociální stát nelze nalézt jednotnou definici. Souhlasit však lze s tím, že se jedná o stát, který podporuje ekonomické a sociální zabezpečení občanů, snaží se o zmírněné nerovnosti ve společnosti v oblasti příjmů a bohatství, usiluje o ekonomický růst a celkově blaho celé společnosti v zajištění kvalitních podmínek pro život. (Pierson, 2001)

Sociální stát je charakteristický tím, že vláda přebírá zodpovědnost za prosperitu svých občanů.

Sociální stát je nastaven tak, že ve svých zákonech, ve vědomí a postojích lidí, v aktivitách institucí a v praktické politice prosazuje myšlenku, že sociální podmínky, v nichž lidé žijí, jsou věcí veřejnou, nejen věcí jedinců či rodin. (Potůček, 1995)

Často je na mezinárodním poli sociální stát označován jako „welfare state“. V ČR je využíváno i dalších termínů pro sociální stát, například: stát blahobytu, stát veřejných sociálních služeb, asistenční stát, stát sociálního zabezpečení, stát sociálních práv, sociální kapitalismus. Mnohdy se však i u českých autorů používá uvedeného anglického termínu bez překladu.

Termín „welfare state“ byl poprvé použit na počátku 40. let 20. století anglickým lordem W. H. Beveridgem, který v roce 1942 začal tento pojem používat a označil jím svůj model univerzálního minimálního sociálního zabezpečení (Velká Británie a ochrana před pěti „velkými zly“ – chudobou, nemocí, nezaměstnaností, nevzdělaností a nedostatečným bydlením). V Německu se objevuje ve druhé polovině 19. století moderně organizované sociální pojištění, tzv. Bismarckovo povinné sociální pojištění, na území ČR byly první náznaky sociálního státu již v roce 1854, kdy se začalo zakládat samostatné hornické pojištění. (ILO, 2007)

Základní historické etapy, možná lépe předchůdce sociálního státu Nosková (2012) rozděluje na tyto časové úseky: pravěk, starověk, středověk a novověk. Dále tyto etapy Nosková (2012) definuje následovně:

Pravěk: silná rodová solidarita, problém zajištění těch, co se o sebe nemohou sami postarat (děti, staří, postižení), vznik problému obživy a chudoby jakožto prvotního sociálního problému.

Starověk: důraz podpory těch, kteří jsou pro společnost významní a užiteční a naopak likvidace či nepodporování těch, kteří jsou pro společnost zátěží, první sociální reformy (například Solónovy reformy, konec 6. st. př. n. l.).

Středověk: hlavní role v sociálním zabezpečení je dána náboženství, křesťanství položilo základy pro filantropii v Evropě, avšak absence systémového přístupu, nárůst problému chudoby, postupné zapojování obcí a šlechty do sociální podpory.

Novověk: rozvoj věd, průmyslu a techniky, rozšiřování sociálních problémů zejména z důvodů urbanizace, ztráty tradičního zaměstnání, teritoriální oddělení pracoviště a bydliště a rozpadu tradiční rodiny.

Rozšíření sociálního státu nastalo po druhé světové válce, v 50. a 60. letech minulého století. Někteří autoři jej označují jako zlatou éru sociálního státu. Již v 70. letech však přichází s ropnou krizí i krize sociálního státu. Příčinou jsou změny ve struktuře pracovního trhu, globalizace, stárnutí populace, rozpočtové deficity atd. (Keller, 2005)

Obecně lze krizi sociálního státu definovat tak, že sociální stát je příliš drahý, aparát sociálního státu je těžkopádný, netransparentní a neefektivní a pro společnost nespravedlivý, jelikož zvýhodňuje určité vrstvy obyvatel.

Sociální stát v současné podobě používá pro naplňování svých funkcí mnoho rozličných nástrojů sociálního zabezpečení. Institucionalizované nástroje sociálního zabezpečení je možné označit jako sociální systémy, které jsou konstituovány v rámci sociálních politik příslušného státu. Stát zjednodušeně podporuje občany ve dvou možných formách, a to prostřednictvím dávek nebo prostřednictvím služeb. (Hejduková, 2015)

Více k možným formám sociálních podpor v dalších kapitolách.

1. Definujte pojem „sociální stát“ a diskutujte různé přístupy k tomuto pojmu.
2. Popište základní aspekty sociálního státu, které lze nalézt v období pravěku.
3. Popište základní aspekty sociálního státu, které lze nalézt v období starověku.
4. Popište základní aspekty sociálního státu, které lze nalézt v období středověku.
5. Popište základní aspekty sociálního státu, které lze nalézt v období novověku.
6. Čím je způsobena současná sociální krize sociálního státu?

Seznam literatury:

ILO. [online] 2007 (cit. 15. 8. 2014). Dostupné z: <http://www.ilo.org/global/about-the-ilo/newsroom/lang--en/index.htm>.

Hejdková, Pavlína. *Veřejné finance – Teorie a praxe*. Praha: C. H. Beck, 2015.

Keller, Jan. *Soumrak sociálního státu*. Praha: Slon, 2005. ISBN: 80-86429-41-5.

Pierson, Paul. *The New Politics of the Welfare State*. Oxford: Oxford University Press, 2001.

Potůček, Martin. *Sociální politika*. 1. vydání. Praha: Sociologické nakladatelství, 1995. ISBN 80-85850-01-X.

Nosková, Veronika. *Sociální zabezpečení*. 1. vydání. Lomnice u Tišnova: SOU a SOŠ SČMSD, 2012.

Místo pro Vaše poznámky:

TÉMA 3: VEŘEJNÝ SEKTOR V ČR

Po nastudování tématu budete umět:

- vymezit zásadní etapy historického vývoje praxe veřejného sektoru,
- charakterizovat základní druhy veřejných příjmů a veřejných výdajů v ČR,
- diskutovat danou problematiku.

Klíčová slova: veřejný sektor, veřejné příjmy, veřejné výdaje, mandatorní výdaje, daně, realizační výdaje, transferové výdaje.

Veřejný sektor prošel z hlediska historie mnoha etapami, mezi nejpodstatnější dle Kubína (1997) patří tyto:

1. období před 1. světovou válkou,
2. období mezi světovými válkami,
3. období po 2. světové válce do konce 80. let minulého století,
4. 90. léta minulého století po současnost.

Mezi základní funkce státu (veřejného sektoru) původně patřila problematika zajištění obranyschopnosti státu a jeho vnitřní bezpečnosti. Mezi další funkce se postupem času přiřadilo vzdělání. Důležitým aspektem ve zmíněné první etapě byly také skutečnosti jako učení Karla Marxe, sociální zákony Oto von Bismarcka aj.

Období mezi válkami je z hlediska ekonomického i sociálního vždy obdobím navyšování veřejných výdajů. Koncem 20. let minulého století došlo ve většině zemí k zavedení systému sociálního zabezpečení, kromě toho nastala Velká deprese, která ukázala potřebnost veřejného sektoru. Začaly se rozvíjet vládní výdajové programy.

Po 2. světové válce lze pozorovat velký nárůst veřejného sektoru, aplikaci keynesiánského učení (vládní výdaje, deficitní financování státu) a kromě alokační a distribuční funkce státu se prosazuje podstatně i funkce stabilizační (státní zásahy k vylepšení negativních jevů tržní ekonomiky).

Důležitou roli v rozšiřování veřejného sektoru sehrály i socialistické přístupy a plánovaná ekonomika a také rozšiřování problematiky welfare state a snahy v mnoha státech o zvyšování životní úrovně obyvatel.

Pro tranzitivní ekonomiky sehrály zásadní změny ve veřejném sektoru transformace ekonomiky. V ČR nastaly zásadní změny v legislativě, ve skutečnosti, že vznikla nezaměstnanost, bylo třeba zcela změnit daňovou soustavu, systém transferů, nové zdroje pro financování veřejných statků, atd. Tyto změny zcela se změnou vlastnictví ovlivnily nejen veřejný, ale soukromý sektor a jsou diskutovány ve spojení s pojmem sociální stát.

Současné problémy veřejného sektoru a tedy i sociálního státu David (2003) shrnuje takto: tempo růstu sociálních výdajů je větší než tempo ekonomického růstu (sociální potřeby překračují ekonomické možnosti), stárnutí populace je spojeno s růstem výdajů na důchodové zabezpečení a zdravotní péči, dochází k růstu nákladů na byrokracii, která zabezpečuje distribuci a adresnost sociálních dávek, prohlubování problému zneužívání sociálních dávek (stále více lidí parazituje na sociálních dávkách, zneužívání povinnosti státu se stává společenskou normou, zároveň to má demotivační charakter na straně středních a vyšších vrstev v rámci progresivního zdanění).

Jelikož veřejný sektor v ČR není přesně jako pojem definován, bude zde na něj pohlíženo z pohledu veřejných příjmů a veřejných výdajů.

V odborných publikacích – například Pavlásek, Hejduková (2011) – je uváděno široké spektrum třídění veřejných příjmů i veřejných výdajů. Nejpodstatnější třídění veřejných příjmů třídí příjmy veřejných financí na příjmy daňové (daně) a nedaňové (poplatky, odvody, clo, aj.). Veřejné výdaje lze rozčlenit na veřejné výdaje: mandatorní výdaje (povinné) a nemandatorní výdaje (nepovinné na základě zákona či mezinárodního ujednání), realizační výdaje (G – vládní nákupy zboží a služeb) a transferové výdaje (Tr – transfery podnikům a domácnostem).

Veřejné příjmy v ČR tvoří zejména tyto položky: daňové příjmy a příjmy ve formě odvodů pojistného na sociální zabezpečení. Mezi nejpodstatnější daňové příjmy v ČR patří příjmy z důchodových daní, příjmy z daně z přidané hodnoty a příjmy ze spotřebních daní. Z daňových příjmů jsou hrazeny zejména výdaje na veřejné statky, jednotlivá odvětví veřejného sektoru a dávky nepojistného charakteru. Příjmy ve formě odvodů pojistného zahrnují pojistné na důchodové pojištění, pojistné na nemocenské pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti. Odvody pojistného slouží k výdajům na sociální dávky pojistného charakteru – důchodovým dávkám, nemocenským dávkám a dávkám v nezaměstnanosti. (Ministerstvo financí, Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2014)

Jelikož se v odborné literatuře mnohdy vyjadřuje velikost veřejného sektoru prostřednictvím veřejných výdajů, je třeba uvést, že v ČR dochází zejména

k velkému nárůstu mandatorních zákonných výdajů. (Hejduková, 2015)
Mandatorní zákonné výdaje jsou tvořeny z velké části sociálními transfery. Tato skutečnost je zřetelná jak v západoevropských vyspělých zemích, tak v ČR. Mezi základní příčiny nárůstu mandatorních výdajů patří: demografické faktory (migrace, stárnutí populace, nízká porodnost), ekonomické faktory (struktura daňového systému, struktura sociálních transferů aj.), sociální faktory (sociální citění, potřeba vyšší životní úrovně) aj. (Pavlásek, Hejduková, 2011, Krebs, 2007)

Kontrolní úlohy:

1. Definujte základní charakteristiky veřejného sektoru z hlediska historie.
2. Čím je způsobena současná sociální krize sociálního státu?
3. Uveďte rozdíl mezi realizačními a transferovými výdaji.
4. Co znamená pojem mandatorní výdaje?
5. Vysvětlete pojem „transferové výdaje“.
6. Uveďte základní příčiny nárůstu mandatorních výdajů.

Seznam literatury:

David, Roman. *Politologie: základy společenských věd*. Olomouc: Nakladatelství Olomouc, 2003. ISBN 80-7182-162-4.

Hejduková, Pavlína. *Veřejné finance – Teorie a praxe*. Praha: C. H. Beck, 2015.

Kubín, Jan. *Hodnocení dynamiky veřejného sektoru*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Institut ekonomických studií Fakulty sociálních věd, 1997.

Krebs, Vojtěch. *Sociální politika*. Praha: ASPI, 2007. ISBN 978-80-7357-276-1.

Ministerstvo financí ČR [on-line] 2014 (cit. 10. 9. 2014). Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/>.

Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR. [on-line] 2014 (cit. 10. 9. 2014). Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/>.

Pavlásek, Vlastimil, Hejduková, Pavlína. *Veřejné finance a daně v České republice*. 2. přepracované vydání. Plzeň: NAVA, 2011. ISBN 978-80-7211-395-8.

Místo pro Vaše poznámky:

TÉMA 4: SOCIÁLNÍ SYSTÉMY V ČR

Po nastudování tématu budete umět:

- vymezit pojem sociální transfery a sociální systémy,
- definovat problematiku sociálních systémů v ČR,
- diskutovat danou problematiku.

Klíčová slova: sociální transfery, sociální dávky, sociální systém, příspěvkové systémy, bezpříspěvkové systémy.

Jak bylo uvedeno v předchozích kapitolách, veřejný sektor, sociální stát a veřejné finance slouží (mimo jiné) k podpoře občanů dané společnosti. Zmíněná podpora občanů může mít různé podoby (bude ještě rozvedeno dále) a je poskytována v neočekávaných životních situacích, při ztrátě nebo snížení výrobní kapacity, zmírnění diskriminací na trhu, diskomfortu, podpoře rodiny apod.

Sociální stát stanovuje základní možnosti ochrany obyvatel proti sociálním rizikům a nejistotám z nich vyplývajících. Tyto dávky sociální ochrany jsou označovány jako sociální transfery. Tyto dávky jsou silným nástrojem v boji proti chudobě a nerovnostem, investicí do sociálního a ekonomického rozvoje společnosti. (ILO, 1989)

Sociální dávky lze rozdělit do dvou základních systémů:

1. dávky příspěvkového systému,
2. dávky bezpříspěvkového systému.

V příspěvkových systémech jsou mohou být dávky nárokovány pouze v případě, že do systému příjemci dávek přispívali (přispívají), případně tak činí jiný subjekt (například zaměstnavatel). Nejčastější formou příspěvkového systému je systém zákonného sociálního pojištění, který obvykle zahrnuje zaměstnance, v řadě zemí i osoby samostatně výdělečně činné. Příspěvkové (pojišťovací) systémy umožňují přístup ke zdravotní péči a dalším sociálním službám (např. dlouhodobé péče), nebo získat výplatu pravidelných peněžitých dávek v průběhu konkrétní sociální události (např. stáří, nezaměstnanost, invalidita, mateřství, nemoc, atd.). Příspěvkové systémy mohou být zcela financovány z příspěvků

(pojistného), ale často jsou částečně financovány z daní, nebo jiných zdrojů. Zpravidla vedle samotné finanční podpory či služby systém umožňuje i dotování specifických skupin účastníků a příjemců daného systému. Naopak, bezpříspěvkové (nepojistné) systémy obvykle nevyžadují přímý příspěvek od potenciálních příjemců nebo jejich zaměstnavatelů jako podmínku nároku pro pobírání dávek. Bezpříspěvkové systémy jsou obvykle financovány prostřednictvím příjmů vzniklých zdaněním či jiných příjmů veřejných rozpočtů, zpravidla státního a zpravidla jsou zaměřovány na rodiny s dětmi či nízkopříjmové skupiny obyvatel. (ILO, 1984)

V České republice lze sociální systémy vymezit v těchto pilířích:

- sociální pojištění,
- státní sociální podporu,
- sociální pomoc.

Sociální pojištění funguje na principu povinného pojištění pro zákonem definované občany, jedná se tedy o příspěvkový systém sociálních dávek. Výdělečně činní občané a zaměstnavatelé odvádí do veřejných rozpočtů část svých příjmů právě pro případ sociálních událostí, o kterých se hovoří jako o sociálních událostech, které lze předvídat (skutečnosti jako je poproduktivní věk, invalidita či nemoc). Stát poté občanům při splnění zákonem stanovených podmínek vyplácí sociálních dávek (transferů). Nejpodstatnějším podsystémem tohoto pilíře sociálního pojištění je v současné době ve všech vyspělých zemích důchodový systém. (Hejduková, 2015)

Státní sociální podpora funguje na principu větší solidarity než systém sociálního pojištění a není vázána na platbu pojistného. Státní sociální podpora tedy tvoří bezpříspěvkový systém sociálních transferů. Stát při dodržení zákonem definovaných skutečností opět vyplácí sociální transfery potřebným, avšak ty nejsou financovány z odvodů pojistného, ale z daňových příjmů. (Hejduková, 2015)

Sociální pomoc je třetím pilířem sociálního systému. Systém sociální pomoci není vázán na odvody pojistného, je financován ze zdrojů vzniklých zdaněním a tedy bezpříspěvkovým systémem. Při hodnocení nároku se bere v úvahu také špatná majetková situace hodnoceného jedince či domácnosti. Systémem sociální pomoci pomáhá veřejný sektor k návratu do sociální suverenity jedince či domácnosti (Arnoldová, 2012).

Sociální systémy jsou ve světě velice rozmanité a mají různé podoby. V dalších kapitolách bude text zaměřen na situaci v ČR.

Kontrolní úlohy:

1. Definujte pojem „sociální transfery“.
2. Jmenujte základní sociální události.
3. Uveďte rozdíl mezi bezpříspěvkovým a příspěvkovým systémem sociálních dávek.
4. Charakterizujte základní principy pilíře „sociální pojištění“.
5. Charakterizujte základní principy pilíře „státní sociální podpora“.
6. Charakterizujte základní principy pilíře „sociální pomoc“.

Seznam literatury:

Arnoldová, Anna. *Sociální zabezpečení I*. Praha: GRADA, 2012. ISBN 978-80-247-3724-9.

Hejduková, Pavlína. *Veřejné finance – Teorie a praxe*. Praha: C. H. Beck, 2015.

ILO. *Introduction to Social Security*. Geneva: International Labour Organization, 1984. ISBN 92-2-103638-3.

ILO. [online] 1989 (cit. 30. 12. 2014). Dostupné z: <http://www.ilo.org/global/topics/social-security/lang--en/index.htm>

Sbírka zákonů ČR. [online] 2014 (cit. 30. 12. 2014). Dostupné z: <http://www.sbcz.cz/> (vybrané zákony v aktuálním znění dle sylabu předmětu dané problematiky)

Místo pro Vaše poznámky:

TÉMA 5: SOCIÁLNÍ DÁVKY V ČR

Po nastudování tématu budete umět:

- vymezit základní pilíře sociálních systémů v ČR.
- definovat legislativní úpravu sociálních dávek v ČR,
- diskutovat danou problematiku.

Klíčová slova: sociální dávky, státní sociální podpora, pomoc v hmotné nouzi, nemocenské dávky, důchodové dávky, dávky v nezaměstnanosti.

Jak bylo uvedeno v předchozí kapitole, v České republice lze sociální systémy vymezit v těchto pilířích:

- sociální pojištění,
- státní sociální podporu,
- sociální pomoc.

Sociální pojištění je běžně používaný pojem, ale v přesném vymezení se jedná o sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti. Sociální zabezpečení v tomto užším pojetí tvoří důchodové pojištění a nemocenské pojištění, státní politika zaměstnanosti je pojištěním v nezaměstnanosti. Jedná se o příspěvkový systém dávek – tudíž příjemce dávek musí být pojištěni (plus splnit další zákonem stanovené podmínky), aby mohli dávky vyplácené z tohoto pilíře, nárokovat.

Státní sociální podpora je systém bezpříspěvkových dávek, tzn. ze systému jsou vypláceny dávky bez spojení s platbou pojistného.

Sociální pomoc v ČR zahrnuje několik oblastí. Nejdůležitější součástí tohoto pilíře je systém pomoci v hmotné nouzi. Do daného pilíře dále patří sociální služby, sociální poradenství a sociální péče. Pilíř obsahuje také problematiku pěstounské péče. (Hejduková, 2015)

Z hlediska sociálních dávek jsou uvedené **hlavní podsystemy** sociálních systémů tvořeny těmito **dávkami**:

Důchodové pojištění: starobní důchody, invalidní důchody, pozůstalostní důchody. (zákon o důchodovém pojištění, v platném znění)

Nemocenské pojištění: peněžitá pomoc v mateřství, nemocenské, ošetřovné,

vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství. (zákon o nemocenském pojištění, v platném znění)

Pojištění v nezaměstnanosti: podpora v nezaměstnanosti a podpora při rekvalifikaci. (zákon o zaměstnanosti, v platném znění)

Státní sociální podpora: přídavek na dítě, příspěvek na bydlení, rodičovský příspěvek, porodné, pohřebné. (zákon o státní sociální podpoře, v platném znění).

Pomoc v hmotné nouzi: příspěvek na živobytí, doplatek na bydlení, mimořádná okamžitá pomoc. (zákon o pomoci v hmotné nouzi, v platném znění)

Tabulka č. 1: Základní principy sociálního systému ČR

Pilíř sociálního systému	Vazba na pojistné	Forma plnění nárokových dávek
Sociální pojištění	ANO	Peněžité dávky
Státní sociální podpora	NE	Peněžité dávky
Sociální pomoc	NE	Peněžité dávky i služby

Zdroj: Hejdková, 2015

Kontrolní úlohy:

1. Jaké podsystemy obsahuje pilíř „sociální pojištění“?
2. Je systém státní sociální podpory bezpříspěvkovým sociálním systémem nebo příspěvkovým sociálním systémem?
3. Do jakého podsystemu (pilíře) patří problematika podpory pěstounů?
4. Ke každému pilíři sociálních systémů přiřaďte základní legislativní úpravu této problematiky.
5. Jaký pilíř sociálního systému ČR je vázán na pojistné, tzn. je příspěvkový a jaký pilíř zahrnuje i poskytování služeb potřebným?

Seznam literatury:

Hejdková, Pavlína. *Veřejné finance – Teorie a praxe*. Praha: C. H. Beck, 2015. Sbírká zákonů ČR. [online] 2014 (cit. 30. 12. 2014). Dostupné z: <http://www.sbc.cz/> (vybrané zákony v aktuálním znění – viz výše)

Místo pro Vaše poznámky:

TÉMA 6: DÁVKY DŮCHODOVÉHO POJIŠTĚNÍ V ČR

Po nastudování tématu budete umět:

- vymezit základní charakteristiky dávek důchodového pojištění v ČR,
- definovat základní podmínky nároku dávek důchodového pojištění,
- diskutovat danou problematiku.

Klíčová slova: důchodové dávky, starobní důchod, invalidní důchod, sirotčí důchod, vdovský důchod, vdovecký důchod.

Základní vymezení důchodových dávek v ČR

Důchodové dávky v ČR jsou obsaženy v povinném, průběžně financovaném a dávkově definovaném pilíři. Jedná se o veřejný pilíř, mnohdy označovaný jako státní pilíř. S ohledem na předpokládaný makroekonomický vývoj ČR do roku 2071, se předpokládá prohlubující deficit tohoto penzijního systému. (Bezděk, 2002)

Veřejný důchodový systém ČR je upravován zákonem č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, v platném znění.

Účast na důchodovém pojištění, které zahrnuje kromě pojištění pro případ stáří rovněž pojištění pro případ invalidity či úmrtí živitele, je v ČR povinná. Všichni účastníci důchodového pojištění mají poté právo na výplatu hned několika důchodů – následující část práce se však bude zabývat především starobními penzemi.

Mezi pojištěné osoby, které definuje § 5 odst. 1 zákona č. 155/1995 Sb., patří osoby mající zdanitelný příjem, tj. zaměstnanci v pracovním poměru a OSVČ, ale také osoby pojištěné ze zákona – studenti, uchazeči o zaměstnání, osoby na rodičovské dovolené, poživatelé invalidního důchodu a další. Systém umožňuje i dobrovolnou účast osob starších 18 let na důchodovém pojištění, a to na základě podání přihlášky na místně příslušnou okresní správu sociálního zabezpečení. Zákon stanovuje maximální dobu dobrovolného pojištění.

Do systému přispívají formou pojistného na důchodové pojištění zaměstnanci, jejich zaměstnavatelé, OSVČ (v zákoně definovaném případě) a dále také osoby dobrovolně účastné důchodového pojištění.

Starobní důchody

Starobní důchod je peněžitá dávka, která je zásluhová a slouží k zajištění pojištěnce v případě, že z důvodu uznaného věku není již ekonomicky aktivní. Jedná se tedy o zajištění pojištěných občanů na stáří. (Hejduková, 2015)

Starobní důchod se skládá ze základní a procentní výměry. Základní výměra je státem garantovaná pevná částka, která je zcela nezávislá na příjmech občana. Dle § 33 odst. 1 zákona č. 155/1995 Sb., v platném znění a procentní výměra je určena procentní sazbou z výpočtového základu, který podléhá průměrné výši hrubé mzdy za relevantní období.

Při výpočtu starobního důchodu je třeba brát v úvahu zejména tyto skutečnosti:

- vyloučené doby v jednotlivých letech rozhodného období (ve dnech),
- hrubé výdělků v jednotlivých letech rozhodného období (v Kč),
- rok odchodu do důchodu.

Základní podmínky nároku na starobní důchod

Základní podmínky nároku na starobní důchod jsou dle výše uvedeného zákona tyto:

- splnění potřebné doby pojištění,
- dosažení stanoveného věku.

Potřebná doba pojištění pro nárok na starobní důchod je zákonem vymezena podle věku a činí nejméně:

- 25 let s podmínkou dosažení věku potřebného pro vznik nároku na starobní důchod před rokem 2010,
- 26 let s dosažením důchodového věku v roce 2010,
- 27 let s dosažením důchodového věku v roce 2011,
-
- 35 let s dosažením důchodového věku po roce 2018 (§ 29, odstavec 1, zákon o důchodovém pojištění, v platném znění)

Pojištěnec má nárok na starobní důchod i v případě, že nesplnil uvedenou dobu pojištění, ale dosáhl vyššího věku (viz § 29, odstavec 2, zákona o důchodovém pojištění, v platném znění).

Stanovený důchodový věk se odvíjí od roku narození. Například podle § 32, odstavce 1 u pojištěnců narozených před rokem 1936 je u mužů důchodový věk stanoven na 60 let, u žen se odvíjí od počtu vychovaných dětí (53 let – alespoň 5 dětí, 54 let – 3 až 4 děti, 55 let – 2 děti, 56 let – 1 dítě, 57 let bez dětí). U pojištěnců narozených po roce 1977 uvádí § 32, odstavec 3 se důchodový věk stanoví tak, že se k věku 67 let přičte takový počet kalendářních měsíců, který odpovídá dvojnásobku rozdílu mezi rokem narození pojištěnce a rokem 1977.

Starobní důchody spravují a vyplácejí místně příslušné okresní správy

sociálního zabezpečení.

Invalidní důchody

Invalidní důchod je peněžitou dávkou vyplácenou pojištěncům, u kterých došlo z důvodu dlouhodobé nemoci nebo úrazu ke snížení pracovní schopnosti dle zákona.

Pracovní schopnost podle § 39, odstavce 3, zákona o důchodovém pojištění, v platném znění, je definována takto: „schopnost pojištěnce vykonávat výdělečnou činnost odpovídající jeho tělesným, smyslovým a duševním schopnostem, s přihlédnutím k dosaženému vzdělání, zkušenostem, znalostem a předchozím výdělečným činnostem“.

Zákon vymezuje invaliditu jako snížení pracovní schopnosti nejméně o 35 %. (§ 39, zákona o důchodovém pojištění, v platném znění)

Zákon vymezuje tři stupně invalidity:

- 1. stupeň invalidity: snížení pracovní schopnosti nejméně o 35 %, maximálně o 49 %,
- 2. stupeň invalidity: snížení pracovní schopnosti nejméně o 50 %, maximálně o 69 %,
- 3. stupeň invalidity: snížení pracovní schopnosti nejméně o 70 %.

Invalidní důchod se obdobně jako starobní důchod skládá ze dvou složek:

- základní výměry,
- procentní výměry.

Základní podmínky nároku na invalidní důchod

Pojištěnec má nárok na invalidní důchod v následujících případech, pokud se stal invalidním:

- splnil potřebnou dobu pojištění,
- následkem pracovního úrazu. (§ 38, zákona o důchodovém pojištění, v platném znění)

Potřebná doba pojištění pro nárok na invalidní důchod je rozdílná podle věku pojištěnce a činí:

- do 20 let méně než 1 rok,
- od 20 do 22 let jeden rok,
- od 22 do 24 let dva roky,
- od 24 let do 26 let tři roky,
- od 26 let do 28 let čtyři roky,
- nad 28 let pět let.

Dále § 40, zákona o důchodovém pojištění, v platném znění, uvádí, že za dobu pojištění se považuje také doba studia na střední nebo vysoké škole v ČR.

Podle zákona o důchodovém pojištění, v platném znění, není možné pobírat starobní a invalidní důchod zároveň.

Správu invalidních důchodů provádějí okresní správy sociálního zabezpečení.

Pozůstalostní důchody

Mezi pozůstalostní důchody patří tyto dávky: vdovský důchod, vdovecký důchod a sirotčí důchod.

Vdovský (vdovecký) důchod

Vdovský či vdovecký důchod je peněžitou dávkou, označovanou jako dávkou spojenou se ztrátou (úmrť) živitele.

Důchod se skládá ze dvou částí:

- základní výměry,
- procentní výměry.

Základní podmínky nároku na vdovský důchod

Vdova má nárok na vdovský důchod po manželovi, který: byl poživitelem starobního důchodu nebo invalidního důchodu, splnil ke dni smrti podmínku potřebné doby nebo podmínky nároku na starobní důchod, zemřel z důvodu pracovního úrazu. Obdobně je definován vdovecký důchod.

Správu a výplatu vdovských a vdoveckých důchodů provádí okresní správa sociálního zabezpečení.

Sirotčí důchod

Sirotčí důchod je peněžitou dávkou a obdobně jako vdovský či vdovecký důchod je tato dávky spojena se ztrátou (úmrťm) živitele.

Sirotčí důchody jsou definovány pro nezaopatřené děti. Nezaopatřené dítě je definováno zákonem č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, v platném znění, v § 11: „Za nezaopatřené dítě se pro účely tohoto zákona považuje dítě do skončení povinné školní docházky, a poté, nejdéle však do 26. roku věku, které se soustavně připravuje na budoucí povolání, nebo se nemůže soustavně připravovat na budoucí povolání nebo vykonávat výdělečnou činnost pro nemoc nebo úraz, anebo z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu je neschopno vykonávat soustavnou výdělečnou činnost.“

Nezaopatřeným dítětem není dítě pobírající invalidní důchod pro invaliditu třetího stupně.

Výše sirotčího důchodu tvoří základní výměra a procentní výměra.

Základní podmínky nároku na vdovský důchod

Nárok na sirotčí důchod má nezaopatřené dítě, zemřel-li mu rodič, osvojitel či osoba, která ho převzala do péče nahrazující péči rodičů. U definovaných

zemřelých je stanovena v zákoně o důchodovém pojištění, v platném znění, ještě podmínky, že byli poživateli starobního důchodu, invalidního důchodu, či splnili podmínku doby pojištění pro invalidní důchod nebo podmínky nároku na starobní důchod nebo zemřeli v důsledku pracovního úrazu.

Sirotčí důchody spravuje okresní správa sociálního zabezpečení.

Kontrolní úlohy:

1. Uveďte základní podmínky nároku na starobní důchod v ČR.
2. Definujte pojem „invalidní důchod“ a specifikujte rozdíly mezi třemi stupni invalidních důchodů v ČR.
3. Kdo je podle zákona o státní sociální podpoře, v platném znění, nezaopatřeným dítětem?
4. V jakém případě má vdova nárok na vdovský důchod?
5. Jaké podmínky musí být splněny pro nárok na sirotčí důchod?
6. Kdo spravuje důchodové dávky?

Seznam literatury:

Bezděk, Vladimír. *Penzijní systémy obecně i v kontextu české ekonomiky (současný stav a potřeba reformy)*. [online elektronický dokument] Praha: ČNB, 2000, 25, 65-125. Dostupné z:

http://www.cnb.cz/en/research/research_publications/mp_wp/download/vp25_2.pdf

Hejduková, Pavlína. *Veřejné finance – Teorie a praxe*. Praha: C. H. Beck, 2015. Sbíрка zákonů ČR. [online] 2014 (cit. 30. 12. 2014). Dostupné z: <http://www.sbc.cz/> (vybrané zákony v aktuálním znění – viz výše)

Bezděk, Vladimír. *Penzijní systémy obecně i v kontextu české ekonomiky (současný stav a potřeba reformy)*. [online elektronický dokument] Praha: ČNB, 2000, 25, 65-125, Dostupné z:

http://www.cnb.cz/en/research/research_publications/mp_wp/download/vp25_2.pdf

Hejduková, Pavlína. *Veřejné finance – Teorie a praxe*. Praha: C. H. Beck, 2015. Sbíрка zákonů ČR. [online] 2014 (cit. 30. 12. 2014). Dostupné z: <http://www.sbc.cz/> (vybrané zákony v aktuálním znění – viz výše)

Místo pro Vaše poznámky:

TÉMA 7: DÁVKY NEMOCENSKÉHO POJIŠTĚNÍ V ČR

Po nastudování tématu budete umět:

- vymezit základní charakteristiky dávek nemocenského pojištění v ČR,
- definovat základní podmínky nároku dávek nemocenského pojištění,
- diskutovat danou problematiku.

Klíčová slova: nemocenské dávky, nemocenské pojištění, peněžitá pomoc v mateřství, nemocenské, ošetřovné, vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství.

Základní vymezení dávek nemocenského pojištění v ČR

Jak uvádí na svých webových stránkách Česká správa sociálního zabezpečení (2014): „Cílem dávek nemocenského pojištění je finančně zabezpečit ekonomicky aktivní občany v okamžiku, kdy kvůli nemoci či mateřství ztratí krátkodobě výdělek. Účast na nemocenském pojištění zaměstnanců vzniká ze zákona a je povinná. Osoby samostatně výdělečně činné si mohou platit nemocenské pojištění dobrovolně.“

Základní právní úprava, která v ČR vymezuje nemocenské pojištění zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, ve znění pozdějších předpisů.

System nemocenského pojištění zajišťuje pojištěnce peněžitými dávkami v tzv. krátkodobých sociálních událostech. Peněžité dávky jsou v rámci nemocenského pojištění čtyři: peněžitá pomoc v mateřství, nemocenské, ošetřovné a vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství.

Dávky spravují a řeší místně příslušné okresní správy sociálního zabezpečení.

Pojištěnci nemocenského pojištění jsou zaměstnanci a v případě dobrovolné přihlášky také OSVČ. Žádný jiný subjekt nemůže být ani dobrovolně účasten nemocenského pojištění.

Základní podmínky účasti na nemocenském pojištění

Účast zaměstnance na nemocenském pojištění je vymezena dvěma základními podmínkami: výkonem práce na území České republiky a minimální výše sjednaného příjmu (jedná se o tzv. rozhodný příjem, jehož hranice je stanovena na 2 500 Kč).

Účast OSVČ na nemocenském pojištění je vymezena těmito podmínkami: účast OSVČ je na nemocenském pojištění dobrovolná a vzniká na základě podání přihlášky k nemocenskému pojištění okresní správě sociálního zabezpečení a zaplacením pojistného na nemocenské pojištění. (zákon o nemocenském pojištění, v platném znění)

Základní pojmy:

- podpůrní doba = maximální možná doba pobírání dávky,
- ochranná lhůta = doba, ve které je možné nárokovat dávku, přestože již pojistný vztah neexistuje.

Peněžité pomoc v mateřství

Peněžité pomoc v mateřství je nemocenskou dávkou spojenou s mateřstvím.

Nárok na peněžitou pomoc v mateřství má dle zákona o nemocenském pojištění, v platném znění:

- pojištěnka, která porodila dítě,
- pojištěnec, který pečuje o dítě, jehož matka zemřela,
- pojištěnec, který převzal dítě do péče nahrazující péči rodičů,
- pojištěnec, který o dítě pečuje a je otcem dítěte či manželem ženy, která nemůže či nesmí z důvodu závažného dlouhodobého onemocnění pečovat o dítě.

Pojistnou podmínkou je: u zaměstnanců pojištění alespoň 270 kalendářních dnů v posledních 2 letech před dnem nástupu na peněžitou pomoc v mateřství, u OSVČ pojištění alespoň 180 kalendářních dnů v posledním roce před dnem počátku podpůrní doby. (zákon o nemocenském pojištění, v platném znění)

Dávku může nárokovat zaměstnanec (zaměstnankyně) i OSVČ účastna nemocenského pojištění.

Nemocenské

Nemocenské je spojeno s dočasnou pracovní neschopností pojištěnce.

Nárok na nemocenské má dle zákona o nemocenském pojištění, v platném znění, pojištěnec, který byl uznán dočasně práce neschopným nebo kterému byla nařízena karanténa. Podstatnou podmínkou je, že dočasná pracovní neschopnost trvá déle než 14 kalendářních dnů (kratší doba dočasné pracovní neschopnosti znemožňuje nárokovat tuto dávku).

Nárokovat tuto dávku může zaměstnanec a OSVČ. Zaměstnanec může dávku nárokovat od prvního dne zaměstnaneckého poměru (pokud trvá dočasná pracovní neschopnost déle než 14 kalendářních dnů), u OSVČ je v zákoně vyžadována účast na pojištění v délce alespoň třech měsíců bezprostředně předcházející dni vzniku dočasné pracovní neschopnosti nebo dni, kdy byla

nařízena karanténa (opět i zde je dávka vyplácena až od 15. kalendářního dne dočasné pracovní neschopnosti).

Ošetřovné

Ošetřovné nemůže nárokovat OSVČ, přestože je účastna nemocenského pojištění, tudíž je to dávka určena pouze zaměstnancům. Jedná se o dávku, kterou stát podporuje pojištěnce – zaměstnance – v případě, že krátkodobě pečují (ošetřují) člena rodiny (dle zákona o nemocenském pojištění, v platném znění).

Nárok na ošetřovné má zaměstnanec, který nemůže vykonávat v zaměstnání práci z důvodu:

- ošetřování dítěte mladšího 10 let, pokud toto dítě onemocnělo nebo utrpělo úraz, nebo jiného člena domácnosti, jehož zdravotní stav z důvodu nemoci nebo úrazu vyžaduje nezbytně ošetřování jinou fyzickou osobou, nebo členky domácnosti, která porodila, jestliže její stav v době bezprostředně po porodu vyžaduje nezbytně ošetřování jinou fyzickou osobou, nebo
- péče o dítě mladší 10 let, například z důvodu uzavření školského zařízení z důvodu havárie, epidemie aj.

Ošetřovné je vypláceno od prvního dne potřeby péče či ošetřování.

Vyrovňovací příspěvek v těhotenství a mateřství

Nárok na vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství dle zákona má:

- těhotná zaměstnankyně, která je převedena na jinou práci, protože práce, kterou předtím konala, je podle zvláštních právních předpisů zakázána těhotným ženám nebo podle rozhodnutí ošetřujícího lékaře ohrožuje její těhotenství,
- zaměstnankyně, která je v období do konce devátého měsíce po porodu převedena na jinou práci, protože práce, kterou předtím konala, je podle zvláštních právních předpisů zakázána matkám do konce devátého měsíce po porodu nebo podle rozhodnutí ošetřujícího lékaře ohrožuje její zdraví nebo mateřství,
- zaměstnankyně, která kojí a je převedena na jinou práci, protože práce, kterou předtím konala, je podle zvláštních právních předpisů zakázána kojícím ženám nebo podle rozhodnutí ošetřujícího lékaře ohrožuje její zdraví nebo schopnost kojení, apod.

pokud dosahuje bez svého zavinění nižšího započitatelného příjmu než před tímto převedením na jinou práci nebo ustanovením na jiné služební místo.

Důležité postupy a údaje pro výpočet nemocenských dávek

Pro stanovení a výpočet nemocenských dávek jsou důležité zejména tyto pojmy:

- ochranná lhůta,
- podpůrní dobu,
- denní vyměřovací základ,
- rozhodné období,
- redukční hranice,
- sazba.

Ochranná lhůta je doba, ve které lze uplatnit nárok na dávku, i když již došlo k zániku pojištění.

Podpůrní doba je maximální doba možnosti pobírání dávky.

Denní vyměřovací základ je částka, ze které se (po případných úpravách) počítají nemocenské dávky. Denní vyměřovací základ se zjistí tak, že se vyměřovací základ vydělí počtem kalendářních dnů připadajících na rozhodné období a stanoví se na dvě desetinná místa. Jedná se o vyměřovací základy v hrubém vyjádření.

Rozhodné období je u nemocenských dávek stanoveno v délce 12 kalendářních měsíců před kalendářním měsícem, ve kterém vznikla sociální událost.

Redukční hranice jsou pásma (hranice) využívané pro úpravu (redukci) denního vyměřovacího základu. Z redukovaného denního vyměřovacího základu se poté počítá denní výše nemocenské dávky.

Sazba vyjadřuje v % výši nemocenské dávky z upraveného (redukovaného) vyměřovacího základu.

Dávky se vyplácejí za kalendářní dny a výše dávky za kalendářní den se zaokrouhluje na celé koruny nahoru.

Do rozhodného období se dle zákona nezahrnují tzv. vyloučené dny. Vyloučenými dny jsou například:

- omluvené kalendářní dny, kdy zaměstnanec nebyl v práci a nenáleží mu za ně náhrada příjmu,
- kalendářní dny dočasné pracovní neschopnosti nebo karantény, v nichž náleží zaměstnanci náhrady mzdy od zaměstnavatele (prvních 14 kalendářních dnů),
- kalendářní dny, po které bylo vypláceno nemocenské, peněžité pomoci v mateřství nebo ošetřovné,
- kalendářní dny, ve kterých nebyla OSVČ účastna pojištění.
(zákon o nemocenském pojištění, v platném znění)

Jak bylo zmíněno, denní vyměřovací základ se pro stanovení denní výše nemocenské dávky musí redukovat. Používají se k tomu tři redukční hranice. Výši tří redukčních hranic platných od 1. ledna kalendářního roku vyhlašuje Ministerstvo práce a sociálních věcí formou Sdělení ve Sbírce zákonů.

V roce 2015 činí redukční hranice:

- 1. redukční hranice 888 Kč,
- 2. redukční hranice 1 331 Kč,
- 3. redukční hranice 2 662 Kč.

Redukce se provede tak, že se započte do první redukční hranice u nemocenského a ošetřovného 90 % denního vyměřovacího základu, u peněžitě pomoci v mateřství a vyrovnávacího příspěvku v těhotenství a mateřství 100 % denního vyměřovacího základu, z části denního vyměřovacího základu mezi první a druhou redukční hranicí se započte 60 %, z části mezi druhou a třetí redukční hranicí se započte 30 %, k části nad třetí redukční hranicí se nepřihlédne.

Výše nemocenských dávek je rozdílná dle konkrétní dávky. Výše nemocenského činí 60 % denního vyměřovacího základu od 15. kalendářního dne trvání dočasné pracovní neschopnosti. Výše peněžitě pomoci v mateřství činí 70 % denního vyměřovacího základu. Výše ošetřovného činí 60 % denního vyměřovacího základu. Výše vyrovnávacího příspěvku v těhotenství a mateřství je stanovena ve výši rozdílu mezi denním vyměřovacím základem zjištěným ke dni převedení zaměstnankyně na jinou práci a průměrem jejích započitatelných příjmů připadajícím na jeden kalendářní den v jednotlivých kalendářních měsících po tomto převedení. (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2014)

Kontrolní úlohy:

1. K čemu slouží systém nemocenského pojištění?
2. Definiujte podmínky účasti na nemocenském pojištění u zaměstnanců a OSVČ.
3. Může ošetřovné pobírat OSVČ, pokud je účastna nemocenského pojištění?
4. Definiujte pojistné podmínky nároku na peněžitou pomoc v mateřství u zaměstnance (zaměstnankyně) a OSVČ účastné nemocenského pojištění.
5. Co je principem dávky vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství?
6. Jaká instituce spravuje nemocenské dávky?

Seznam literatury:

Česká správa sociálního zabezpečení. (online) 2014. Dostupné z:
<http://www.cssz.cz/cz/nemocenske-pojisteni/>

Hejduková, Pavlína. *Veřejné finance – Teorie a praxe*. Praha: C. H. Beck, 2015.
Sbírka zákonů ČR. [online] 2014 (cit. 30. 12. 2014). Dostupné z:
<http://www.sbcz.cz/> (vybrané zákony v aktuálním znění – viz výše)

Ministerstvo práce a sociálních věcí. (online) 2014. Dostupné z:
<http://www.mpsv.cz/cs/7>

Místo pro Vaše poznámky:

TÉMA 8: DÁVKY V POLITIKY ZAMĚSTNANOSTI

Po nastudování tématu budete umět:

- vymezit základní charakteristiky dávek politiky zaměstnanosti v ČR,
- definovat základní podmínky nároku dávek pojištění v nezaměstnanosti,
- diskutovat danou problematiku.

Klíčová slova: dávky politiky zaměstnanosti, pojištění v nezaměstnanosti, podpora v nezaměstnanosti, podpora při rekvalifikaci.

Základní vymezení dávek politiky zaměstnanosti v ČR

Dávky státní politiky zaměstnanosti, jinými slovy dávky pro případ nezaměstnanosti slouží k finančnímu překlenutí časově omezené doby nezaměstnanosti.

Při splnění zákonem stanovených podmínek (viz dále) vzniká nezaměstnané osobě, která požádá o pomoc při zprostředkování zaměstnání Úřad práce České republiky nárok na podporu v nezaměstnanosti. Žádost o poskytnutí podpory v nezaměstnanosti musí nezaměstnaná osoba podat do tří pracovních dnů po skončení zaměstnání či jiné činnosti, která zakládala účast na odvodu příspěvků v rámci státní politiky zaměstnanosti či měla tzv. náhradní dobu zaměstnání. Podpora při splnění podmínek bude dané osobě přiznána ode dne následujícího po skončení zaměstnání.

Základní legislativní úprava dané problematiky je vymezena v zákoně č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů.

Dávky státní politiky zaměstnanosti řeší Krajské pobočky Úřadu práce České republiky v místě vašeho trvalého pobytu.

Základní aspekty podpory v nezaměstnanosti

Maximální doba pobírání podpory v nezaměstnanosti se odvíjí od věku uchazeče o zaměstnání a je stanovena takto:

- do 50 let věku - 5 měsíců,
- nad 50 let do 55 let věku - 8 měsíců,
- nad 55 let věku - 11 měsíců.

Maximální doba pobírání podpory v nezaměstnanosti se označuje (obdobně jako u jiných sociálních dávek nejednorázového charakteru) jako podpůrní doba. Rozhodující pro délku podpůrní doby je věk uchazeče o zaměstnání dosažený ke dni podání žádosti o podporu v nezaměstnanosti.

Výš podpory v nezaměstnanosti je stanovena dle měsíců pobírání podpory % z průměrného měsíčního čistého výdělku a činí:

- v době prvních dvou měsíců podpůrní doby 65 %
- v době dalších dvou měsíců podpůrní doby 50 %
- po zbytek podpůrní doby 45 %

průměrného měsíčního čistého výdělku, kterého uchazeč o zaměstnání dosáhl ve svém posledním ukončeném zaměstnání, nebo posledního vyměřovacího základu přepočteného na 1 kalendářní měsíc, pokud uchazeč o zaměstnání naposledy vykonával samostatnou výdělečnou činnost.

- 45 % po celou podpůrní dobu, pokud uchazeč o zaměstnání před zařazením do evidence uchazečů o zaměstnání bez vážného důvodu ukončil poslední zaměstnání sám nebo dohodou se zaměstnavatelem (nevztahuje se na ukončení samostatné výdělečné činnosti a na ukončení více zaměstnání ve stejný den, z nichž alespoň jedno bylo ukončeno z vážných důvodů). (zákon o zaměstnanosti)

V praxi může nastat situace, kdy uchazeč o zaměstnání splnil podmínku doby předchozího zaměstnání započtením náhradní doby (tato doba se posuzuje jako poslední zaměstnání), nebo bez svého zavinění nemůže doložit výši průměrného měsíčního čistého výdělku nebo vyměřovacího základu, nebo u něho nelze stanovit průměrný měsíční čistý výdělek nebo vyměřovací základ. V těchto případech se stanoví výše podpory v nezaměstnanosti po dobu prvních 2 měsíců ve výši:

- 0,15násobku
- další 2 měsíce 0,12násobku
- zbytek podpůrní dobu ve výši 0,11násobku

průměrné mzdy v národním hospodářství za 1. až 3. čtvrtletí kalendářního roku předcházejícího kalendářnímu roku, ve kterém byla podána žádost o tuto podporu. Průměrná mzda v národním hospodářství za 1. až 3. čtvrtletí roku 2014 činila **25 179 Kč**.

Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, stanovuje také maximální výši **podpory v nezaměstnanosti**, který činí 0,58násobek průměrné mzdy, tj. **14 604 Kč** (pro rok 2015).

Uchazeč o zaměstnání, kterému v posledních 2 letech před zařazením do evidence uchazečů o zaměstnání neuplynula celá podpůrní doba a poté získal zaměstnáním nebo jinou výdělečnou činností dobu důchodového pojištění v délce alespoň 3 měsíců, má nárok na podporu v nezaměstnanosti po celou

podpůrčí dobu. Jestliže získal dobu důchodového pojištění kratší než 3 měsíce, má nárok na podporu v nezaměstnanosti jen po zbývající část podpůrčí doby. Uchazeč o zaměstnání, kterému v posledních 2 letech před zařazením do evidence uchazečů o zaměstnání uplynula celá podpůrčí doba, má nárok na podporu v nezaměstnanosti, pokud po uplynutí této podpůrčí doby získal zaměstnáním nebo jinou výdělečnou činností dobu důchodového pojištění v délce alespoň 6 měsíců. Tato doba se nevyžaduje v případech, kdy skončil zaměstnání nebo výdělečnou činnost ze zdravotních důvodů nebo skončil zaměstnání z důvodu organizačních změn u zaměstnavatele, nebo proto, že zaměstnavatel porušil podstatnou povinnost vyplývající z právních předpisů, kolektivní smlouvy nebo sjednaných pracovních podmínek. Současně musí být splněna podmínka celkové doby předchozího zaměstnání. (Portál veřejné správy, 2014)

Pokud se uchazeč o zaměstnání kromě samotné evidence a součinnosti s úřadem práce zúčastní rekvalifikace zabezpečované krajskou pobočkou Úřadu práce a ke dni, k němuž má být podpora při rekvalifikaci přiznána, není poživitelem starobního důchodu, má nárok na podporu při rekvalifikaci. Výše **podpory při rekvalifikaci činí 60 % průměrného měsíčního čistého výdělku**, kterého uchazeč o zaměstnání dosáhl ve svém posledním zaměstnání. Uchazeči, který vykonával samostatnou výdělečnou činnost, se podpora při rekvalifikaci stanoví procentní sazbou z posledního vyměřovacího základu v rozhodném období přepočteného na 1 kalendářní měsíc. Uchazeči, kterému nelze stanovit vyměřovací základ nebo uchazeči, kterému vznikl nárok na podporu započtením náhradní doby nebo uchazeči, který bez svého zavinění nemůže osvědčit výši průměrného čistého výdělku, se podpora při rekvalifikaci stanoví ve výši 0,14násobku průměrné mzdy v národním hospodářství za první až třetí čtvrtletí kalendářního roku předcházejícímu kalendářnímu roku, ve kterém uchazeč o zaměstnání nastoupil na rekvalifikaci. Zákon také vymezuje **maximální výši podpory při rekvalifikaci, a to ve výši 0,65násobek průměrné mzdy v národním hospodářství** za první až třetí čtvrtletí kalendářního roku, ve kterém uchazeč o zaměstnání nastoupil na rekvalifikaci (po dobu pobírání podpory při rekvalifikaci se přerušuje pobírání a plynutí podpůrčí doby u podpory v nezaměstnanosti). Pro rok 2015 maximální výše podpory při rekvalifikaci činí **16 367 Kč**.

Další podstatnou podmínkou nároku na dávky státní politiky zaměstnanosti je splnění doby důchodového pojištění v zaměstnání nebo jiné výdělečné činnosti, a to v minimální délce alespoň 12 měsíců (včetně započtení náhradní doby).

Samozřejmě je třeba, aby daná osoba požádala úřad práce o poskytnutí podpory v nezaměstnanosti, a ke dni přiznání podpory nesmí být daná osoba poživatelé starobního důchodu.

Rozhodným obdobím pro splnění podmínek nároku na podporu v nezaměstnanosti jsou **poslední 2 roky** před zařazením do evidence uchazečů o zaměstnání.

Co se zahrnuje do tzv. **náhradní doby zaměstnání**? Jedná se o dobu:

- přípravy osoby se zdravotním postižením k práci
- pobírání invalidního důchodu pro invaliditu třetího stupně
- osobní péče o dítě ve věku do 4 let
- osobní péče o fyzickou osobu, která se podle zvláštního právního předpisu považuje za osobu závislou na pomoci jiné fyzické osoby ve stupni II (středně těžká závislost), ve stupni III (těžká závislost) nebo ve stupni IV (úplná závislost), pokud s uchazečem o zaměstnání trvale žije a společně uhrazují náklady na své potřeby; tyto podmínky se nevyžadují, jde-li o osobu, která se pro účely důchodového pojištění považuje za osobu blízkou
- výkonu dlouhodobé dobrovolnické služby na základě smlouvy dobrovolníka s vysílající organizací, které byla udělena akreditace Ministerstvem vnitra, nebo výkonu veřejné služby na základě smlouvy o výkonu veřejné služby, pokud rozsah vykonané služby překračuje v průměru alespoň 20 hodin v kalendářním týdnu
- osobní péče o fyzickou osobu mladší 10 let, která se podle zákona o sociálních službách považuje za osobu závislou na pomoci jiné fyzické osoby ve stupni I (lehká závislost)
(Portál veřejné správy, 2014)

Případy, ve kterých uchazeč nemá nárok na podporu v nezaměstnanosti:

- pokud byl v době posledních 6 měsíců před zařazením do evidence uchazečů o zaměstnání zaměstnavatelem skončen pracovní právní vztah z důvodu porušení povinnosti vyplývajících z právních předpisů vztahujících se k jím vykonávané práci zvlášť hrubým způsobem; to platí i v případě skončení jiného pracovního vztahu z obdobného důvodu,
- pokud byl v době posledních 6 měsíců před zařazením do evidence uchazečů o zaměstnání zaměstnavatelem skončen pracovní právní vztah z důvodů porušení jiné povinnosti zaměstnance podle § 301a zákoníku práce zvlášť hrubým způsobem
- pokud vznikl nárok na výsluhový příspěvek a tento příspěvek je vyšší než podpora v nezaměstnanosti, která by mu náležela; pokud by neměl nárok na

výsluhový příspěvek
(Portál veřejné správy, 2014)

Zákon o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, dále vymezuje skutečnosti, ve kterých se neposkytuje podpora v nezaměstnanosti. Jedná se o dobu:

- požívání starobního důchodu
- pobírání dávek nemocenského pojištění
- po dobu podpory při rekvalifikaci
- kdy je osoba ve vazbě.

Uchazeči o zaměstnání, kterému bylo z posledního zaměstnání vyplaceno odstupné, odbytné nebo odchodné, se podpora v nezaměstnanosti poskytne až po uplynutí doby, která se určí podle počtu násobků průměrného měsíčního výdělku (služebního příjmu), ze kterého byla odvozena minimální výše odstupného, odbytného nebo odchodného (k případnému navýšení vyplývajícímu z kolektivní smlouvy nebo z vnitřního předpisu se nepřihlíží), z toho vyplývá, že podpůrní doba začíná plynout až po době, na kterou výše uvedená plnění připadala.

K této kapitole je třeba doplnit, že uvedené dávky státní politiky zaměstnanosti, jsou pouze jednou součástí státní politiky zaměstnanosti a nazývají se jako pasivní politika zaměstnanosti. Kromě toho lze v rámci státní politiky zaměstnanosti vymezit ještě aktivní politiku zaměstnanosti, která prostřednictvím aktivních nástrojů (veřejně prospěšné práce, rekvalifikace, investiční pobídky aj.) se snaží zvýšit uplatnění uchazeče na trhu práce a tedy vyrovnávat nabídku a poptávku na trhu práce. Nejedná se ale o transfery, ale o služby poskytované uchazečům, do kterých lze samozřejmě zařadit i poradenství aj.

Kontrolní úlohy:

1. Co je cílem státní politiky zaměstnanosti v rámci pasivní politiky zaměstnanosti?
2. Na čem závisí délka podpůrní doby u podpory v nezaměstnanosti?
3. Z čeho se počítají podpora v nezaměstnanosti a podpora při rekvalifikaci?
4. Co se zahrnuje do „náhradní doby zaměstnání“?
5. V jakých případech nemá uchazeč o zaměstnání nárok na podporu v nezaměstnanosti?

6. Jaké je rozhodné období pro hodnocení splnění podmínky pojištění pro nárok na podporu v nezaměstnanosti?

Seznam literatury:

Hejduková, Pavlína. *Veřejné finance – Teorie a praxe*. Praha: C. H. Beck, 2015. Sbíрка zákonů ČR. [online] 2014 (cit. 30. 12. 2014). Dostupné z: <http://www.sbcz.cz/> (vybrané zákony v aktuálním znění – viz výše)

Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů

Česká správa sociálního zabezpečení. (online) 2014. Dostupné z: <http://www.cssz.cz/cz/nemocenske-pojisteni/>

Portál veřejné správy (online) 2014. Dostupné z: <https://portal.gov.cz/portal/obcan/situace/209/223/4767.html>

Portál Ministerstva práce a sociálních věcí (online) 2014. Dostupné z: <https://portal.mpsv.cz/sz/obcane/rekvalifikace>

Místo pro Vaše poznámky:

TÉMA 9: DÁVKY STÁTNÍ SOCIÁLNÍ PODPORY

Po nastudování tématu budete umět:

- vymezit základní charakteristiky dávek státní sociální podpory v ČR,
- definovat základní podmínky nároku na dávky státní sociální podpory v ČR,
- diskutovat danou problematiku.

Klíčová slova: státní sociální podpora, příspěvek na dítě, porodné, pohřebné, rodičovský příspěvek, příplatek na bydlení.

Základní vymezení dávek státní sociální podpory v ČR

System státní sociální podpory je určen zejména rodinám s dětmi, které mají nízký příjem. Stát zajišťuje občany (rodiny) peněžitými dávkami, které nejsou vázány na vazbu pojistného, ale hrazeny ze zdrojů vzniklých zdaněním.

System státní sociální podpory je upraven zákonem č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů.

Dávky státní sociální podpory může nárokovat (při splnění zákonem definovaných podmínek) pouze fyzická osoba, a to:

- v případě, že daná fyzická osoba a osoby společně posuzované jsou na území ČR hlášeny k trvalému pobytu či mají na území ČR trvalý pobyt,
- v některých případech lze dávky poskytnout i cizincům – více §3, odst. zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů.

Dávky vyplácené v rámci systému státní sociální podpory lze rozdělit takto:

- závislé na výši příjmu a nezávislé na výši příjmu,
- vázané na rodiny s dětmi a vázané na jednotlivce či domácnost bez dětí,
- jednorázové a opakované. (Hejduková, 2015)

Dávky státní sociální podpory řeší příslušné úřady práce.

Konkrétními dávkami tohoto sociálního systému jsou:

- přídavek na dítě,
- rodičovský příspěvek,
- příspěvek na bydlení,

- porodné,
- pohřebné.

Jednotlivé dávky státní sociální podpory Ministerstvo práce a sociálních věcí (2014) stručně definuje takto:

Přídavek na dítě

Přídavek na dítě je určen pro rodiny s dětmi. Jedná se o dávku testovanou (závislou na velikosti příjmů). Nárok na dávku mají rodiny s příjmem do 2,4násobku životního minima. Výše dávky je stanovena podle věku dítěte. U dítěte do 6 let je dávka vymezena ve výši 500 Kč měsíčně, u dítěte od 6 do 15 let činí dávka 610 Kč a u dětí nad 15 do 26 let je dávka stanovena na 700 Kč měsíčně.

Rodičovský příspěvek

Rodičovský příspěvek je dávka, která je poskytována rodiči, který po celý kalendářní měsíc osobně, celodenně a řádně pečuje o dítě, které je nejmladší v rodině. Dávku je možné čerpat po celou dobu podpůrní doby (maximálně do 4 let věku dítěte, a to až do vyčerpání celkové částky 220 000 Kč.

Podmínkou nároku na rodičovský příspěvek není výše příjmů, tudíž se jedná o dávku netestovanou a dále skutečnost, že dítě mladší než 2 roky navštěvuje jesle, mateřskou školu nebo jiné zařízení pro děti předškolního věku v rozsahu nepřevyšujícím 46 hodin v kalendářním měsíci. Dítě může navštěvovat léčebně rehabilitační zařízení nebo jesle, mateřskou školu nebo obdobné zařízení pro zdravotně postižené předškolní děti v rozsahu nepřevyšujícím 4 hodiny denně. Dítě zdravotně postižené může navštěvovat jesle, mateřskou školu nebo obdobné zařízení pro děti předškolního věku v rozsahu nepřevyšujícím 6 hodin denně. Dítě, jehož osamělý rodič nebo oba rodiče jsou závislí na pomoci jiné osoby ve stupni III nebo IV, může navštěvovat jesle, mateřskou školu nebo obdobné zařízení pro děti předškolního věku v rozsahu nepřevyšujícím 4 hodiny denně. U dítěte, které dovršilo 2 roky věku, není docházka do zařízení omezena. Příjmy rodiče nejsou sledovány. Rodič může při nároku na výplatu rodičovského příspěvku zlepšovat sociální situaci rodiny výdělečnou činností, ale musí v této době zajistit péči o dítě jinou zletilou osobou. (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2014)

Příspěvek na bydlení

Dávku může nárokovat rodina i jednotlivec. Dávka je určena těm, kteří mají nízké příjmy, a tudíž nemají dostatek příspěvků na financování bydlení. Nárok na příspěvek na bydlení má vlastník nebo nájemce bytu přihlášený v bytě k trvalému pobytu, jestliže 30 % (v Praze 35 %) příjmů rodiny nestačí k pokrytí nákladů na bydlení a zároveň těchto 30 % (v Praze 35 %) příjmů rodiny je nižší než příslušné normativní náklady stanovené zákonem. Jedná se o testovanou dávku státní sociální podpory (více viz zákon o státní sociální podpoře, v platném znění)

Porodné

Porodné funguje jako příspěvek na náklady související s narozením dítěte nízkopříjmovým rodinám. Nárok na porodné má rodič, pokud se rodině narodilo první nebo druhé živé dítě a jejíž příjem v kalendářním čtvrtletí předcházejícím narození dítěte byl nižší než 2,7násobek životního minima rodiny. Jedná se o dávku testovanou. Výše dávky je 13 000 Kč na první živě narozené dítě, při narození druhého živého dítěte je to 10 000 Kč.

Pohřebné

Pohřebné může nárokovat osoba, která vypravila pohřeb nezaopatřenému dítěti, nebo osobě, která byla rodičem nezaopatřeného dítěte. Podmínkou není výše příjmu či nákladů (pohřebné je netestovanou dávkou státní sociální podpory), ale skutečnost, že zemřelá osoba měla ke dni úmrtí trvalý pobyt na území ČR. Výše dávky je stanovena pevnou částkou 5 000 Kč.

Důležité údaje a postupy pro stanovení nároku a výpočet dávek státní sociální podpory

Příjmy posuzované pro nároky na testované dávky systému státní podpory, se v zákoně o státní sociální podpoře, v platném znění, označují jako rozhodné příjmy. Rozhodné příjmy se stanoví se jako měsíční průměr příjmů rodiny připadajících do rozhodného období příslušné dávky.

Rozhodné příjmy jsou čisté příjmy a tvoří je zejména:

- příjmy ze závislé činnosti,
- příjmy z podnikání nebo jiné samostatné výdělečné činnosti,
- dále dávky nemocenského pojištění,
- dávky důchodového pojištění,
- podpora v nezaměstnanosti (včetně obdobných příjmů z ciziny).

Tyto příjmy se porovnávají s tzv. životním minimem.

Životní minimum je upraveno zákonem č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, v platném znění.

Dle výše uvedeného zákona **Životním minimum** je minimální hranice peněžních příjmů fyzických osob k zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb. **Existenční minimum** zákon definuje jako minimální hranici příjmů osob, která se považuje za nezbytnou k zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb na úrovni umožňující přežití.

Uvedené pojmy životní a existenční minimum nezahrnují náklady na bydlení. Platné částky životního a existenčního minima jsou stanoveny nařízením vlády č. 409/2011 Sb., o zvýšení částek životního minima a existenčního minima a pro rok 2015 jsou stanoveny v těchto výších:

Částky životního minima v Kč za měsíc

pro jednotlivce	3 410
pro první osobu v domácnosti	3 140
pro druhou a další osobu v domácnosti, která není nezaopatřeným dítětem	2 830
pro nezaopatřené dítě ve věku	
do 6 let	1 740
6 až 15 let	2 140
15 až 26 let (nezaopatřené)	2 450

Životní minimum je součtem všech částek životního minima jednotlivých členů domácnosti.

Částka existenčního minima v Kč za měsíc

existenční minimum 2 200

Jak je z výše uvedených částek zřejmé, posuzuje se celá domácnost. Je tedy třeba definovat, kdo jsou společně posuzované osoby:

- rodiče a nezletilé nezaopatřené děti,
- manželé nebo registrovaní partneři
- rodiče a děti nezletilé zaopatřené nebo zletilé, pokud tyto děti s rodiči užívají byt a nejsou posuzovány s jinými osobami,
- jiné osoby společně užívající byt, pokud písemně neprohlásí, že spolu trvale nežijí a společně neuhrazují náklady na své potřeby.

Společně posuzovanými osobami jsou i osoby, které se přechodně, z důvodů soustavné přípravy na budoucí povolání, zdravotních nebo pracovních (včetně dobrovolnické služby), zdržují mimo byt.

(Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2014)

Každá z testovaných dávek má v zákoně o státní sociální podpoře, v platném

znění, stanoveno rozhodné období, za které se zjišťují rozhodné příjmy pro posuzování nároku na dávku:

- přídavek na dítě: předcházející kalendářní rok,
- příspěvek na bydlení: předcházející kalendářní čtvrtletí,
- porodné: předcházející kalendářní období.

Kontrolní úlohy:

1. Jaké dávky státní sociální podpory jsou testované a jaké netestované?
2. Co znamená pojem „životní minimum“?
3. Uveďte podmínky nároku na dávku „pohřebné“.
4. Jaké příjmy patří do rozhodných příjmů dle zákona o státní sociální podpoře?
5. Může mít rodič pobírající rodičovský příspěvek příjmy z výdělečné činnosti? Pokud ano, za jakých podmínek?
6. Jaké osoby patří do společně posuzovaných osob u testovaných dávek státní sociální podpory?

Seznam literatury:

Hejduková, Pavlína. *Veřejné finance – Teorie a praxe*. Praha: C. H. Beck, 2015.

Ministerstvo práce a sociálních věcí. (online) 2014. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/2>

Nařízením vlády č. 409/2011 Sb., o zvýšení částek životního minima a existenčního minima

Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, ve znění pozdějších předpisů.

Místo pro Vaše poznámky:

TÉMA 10: DÁVKY POMOCI V HMOTNÉ NOUZI

Po nastudování tématu budete umět:

- vymezit základní charakteristiky dávek pomoci v hmotné nouzi v ČR,
- definovat základní podmínky nároku pomoci v hmotné nouzi v ČR,
- diskutovat danou problematiku.

Klíčová slova: hmotná nouze, dávky pomoci v hmotné nouzi, příspěvek na živobytí, doplatek na bydlení, mimořádná okamžitá pomoc.

Základní vymezení dávek pomoci v hmotné nouzi v ČR

System pomoci v hmotné nouzi slouží k poskytnutí peněžní i nepeněžní podpory osobám s nedostatečnými příjmy. System motivuje osoby k aktivní snaze zajistit si prostředky k uspokojení životních potřeb. Pomoc v hmotné nouzi na základě předpokladu, že každá osoba, která pracuje, se musí mít lépe než ta, která nepracuje, popřípadě se práci vyhýbá. (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2014)

Jak bylo uvedeno, systém pomoci v hmotné nouzi neposkytuje pouze sociální transfery, ale zároveň je jedním z opatření, kterými Česká republika bojuje proti sociálnímu vyloučení a kromě dávek tedy podstatnou roli hraje i sociální práce s klienty.

Nedílnou součástí systému pomoci v hmotné nouzi je sociální práce s klienty.

Základním legislativním předpisem pro úpravu systému pomoci v hmotné nouzi jsou zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů a další právní předpisy, zejména zákon č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, ve znění pozdějších předpisů a vyhláška č. 389/2011 Sb., o provedení některých ustanovení zákona o pomoci v hmotné nouzi.

Dávky řeší příslušné úřady práce, ale v rámci sociální práce některé úkoly vykonávají též obecní úřady znající konkrétněji sociální situaci hodnocené osoby a tedy jsou schopny v rámci sociální práce pružněji reagovat na jejich problémy.

V hmotné nouzi je dle zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů, osoba či rodina nemající dostatečné příjmy k zajištění základních životních potřeb a jejíž celkové sociální a majetkové

poměry neumožňují uspokojení těchto základních životních potřeb na úrovni ještě přijatelné pro společnost. Tyto příjmy si osoba či rodina nemůže z objektivních důvodů zvýšit.

Za vlastní přičinění pro zlepšení stávající sociální situace zákon má na mysli:

- uplatnění nároků a pohledávek,
- prodejem majetku,
- využití majetku.

Vedle toho, že zákon vymezuje, kdo je osobou v hmotné nouzi, také definuje, kdo není osobou v hmotné nouzi. Osobou v hmotné nouzi není osoba:

- která prokazatelně neprojevuje snahu zvýšit si příjem vlastním přičiněním,
- která není v pracovním nebo obdobném vztahu, nevykonává samostatnou výdělečnou činnost a není vedena v evidenci uchazečů o zaměstnání, popřípadě osoba, která je v pracovním nebo obdobném vztahu, ale nemá z těchto vztahů v rozhodném období příjem,
- která je vedena v evidenci uchazečů o zaměstnání a bez vážných důvodů odmítla vykonávat krátkodobé zaměstnání nebo účastnit se v cíleném programu k řešení zaměstnání,
- které nevznikl nárok na nemocenské nebo jí náleží ve snížené výši, a to z důvodu, že si přivodila pracovní neschopnost úmyslně,
- která je osobou samostatně výdělečně činnou a její příjem po odečtení přiměřených nákladů na bydlení nedosahuje částky živobytí proto, že se nepřihlásila k nemocenskému pojištění,
- které za neplnění povinností zákonného zástupce dítěte spojených s řádným plněním povinné školní docházky byla uložena sankce,
- která nastoupila výkon zabezpečovací detence nebo trestu odnětí svobody nebo byla vzata do vazby.

(Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2014)

Dávky, které jsou vyplácena v systému pomoci v hmotné nouzi, jsou tyto:

- příspěvek na živobytí,
- doplatek na bydlení,
- mimořádná okamžitá pomoc.

(zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů)

Příspěvek na živobytí

Příspěvek na živobytí je základní dávkou pomoci v hmotné nouzi, která pomáhá osobě či rodině při nedostatečném příjmu. Nárokovat tuto dávku osoba či rodina, pokud po odečtení přiměřených nákladů na bydlení nedosahuje příjem této osoby či rodiny částky živobytí. Částka živobytí je stanovena pro každou osobu individuálně, a to na základě hodnocení její snahy a možností. Pro

stanovení živobytí rodiny se jednotlivé částky živobytí osob sčítají. Částka živobytí se odvíjí od částek existenčního a životního minima. Výše příspěvku na živobytí se stanovuje jako rozdíl mezi živobytím osoby či rodiny a jejich příjmem, od kterého se odečtou přiměřené náklady na bydlení. (Přiměřené náklady na bydlení jsou odůvodněné náklady na bydlení, maximálně však do výše 30 %, v Praze 35 %, příjmu osoby či rodiny).

Doplatek na bydlení

Doplatek na bydlení přispívá na úhradu nákladů na bydlení tam, kde nestačí vlastní příjmy osoby či rodiny včetně příspěvku na bydlení ze systému státní sociální podpory. Nárokovat tuto dávku může vlastník užívající byt, nebo jiná osoba, která užívá byt na základě smlouvy, rozhodnutí, nebo jiného právního titulu. Podmínka nároku na doplatek na bydlení je vázána na získání nároku na příspěvek na bydlení. Výše doplatku na bydlení je stanovena tak, aby po zaplacení odůvodněných nákladů na bydlení (tj. nájmu, služeb s bydlením spojených a nákladů za dodávky energií) zůstala osobě či rodině částka živobytí (viz výše).

Mimořádná okamžitá pomoc

O mimořádnou okamžitou pomoc mohou žádat osoby, které se ocitnou v situacích, které zákon označuje jako situace, které je třeba bezodkladně řešit. Zákon vymezuje tyto situace, které vyžadují mimořádnou okamžitou pomoc:

- „Nejsou plněny podmínky pro poskytnutí opakovaných dávek, ale v případě neposkytnutí pomoci osobě hrozí vážná újma na zdraví. Dávku lze poskytnout v částce, která doplní příjem osoby do výše existenčního minima (v případě nezaopatřeného dítěte do životního minima).
- Postižení vážnou mimořádnou událostí (živelní pohroma, větrná pohroma, ekologická havárie, požár apod.) Dávku lze poskytnout až do výše 15násobku částky životního minima jednotlivce, tj. až do výše 51 150 Kč.
- Nedostatek prostředků k úhradě jednorázového výdaje spojeného např. se zaplacením poplatku za vystavení duplikátů osobních dokladů nebo v případě ztráty peněžních prostředků. Dávku lze poskytnout až do výše tohoto jednorázového výdaje.
- Nedostatek prostředků k nákupu nebo opravě předmětů dlouhodobé potřeby. Dávku lze poskytnout až do výše těchto výdajů, maximálně však v průběhu kalendářního roku do výše 10násobku částky životního minima jednotlivce, tj. až do částky 34 100 Kč.
- Nedostatek prostředků k uhrazení odůvodněných nákladů vznikajících v souvislosti se vzděláním nebo se zájmovou činností nezaopatřených dětí a na zajištění nezbytných činností souvisejících se sociálně-právní

ochranou dětí. Dávku lze poskytnout až do výše těchto výdajů, maximálně však v průběhu kalendářního roku do výše 10násobku částky životního minima jednotlivce, tj. až do částky 34 100 Kč.

- Ohrožení sociálním vyloučením. Jde např. o situace osob vracejících se z vězení, z dětského domova a z pěstounské péče po dosažení zletilosti nebo po ukončení léčby chorobných závislostí. Dávku lze poskytnout až do výše 1000 Kč. V průběhu roku může být poskytnuta opakovaně, součet však nesmí překročit 4násobek částky životního minima jednotlivce, tj. maximálně částku 13 640 Kč.“

(Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2014)

Důležité postavení při stanovení výše dávek ze systému pomoci v hmotné nouzi hrají životní a existenční minimum. (zákon č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, ve znění pozdějších předpisů)

Kontrolní úlohy:

7. Pro jaké osoby je určen systém pomoci v hmotné nouzi?
8. Kdo není osobou v hmotné nouzi?
9. Jaké peněžní a jaké nepeněžní podpory poskytuje systém pomoci v hmotné nouzi potřebným?
10. Definujte podmínky nároku na dávku „doplatek na bydlení“.
11. Jakými způsoby dle zákona o pomoci v hmotné nouzi může osoba zvýšit svůj příjem?
12. Definujte pojem „sociální vyloučení“.

Seznam literatury:

Hejduková, Pavlína. *Veřejné finance – Teorie a praxe*. Praha: C. H. Beck, 2015.
Ministerstvo práce a sociálních věcí. (online) 2014. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/5>

Zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů.
Zákon č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, ve znění pozdějších předpisů.

Vyhláška č. 389/2011 Sb., o provedení některých ustanovení zákona o pomoci v hmotné nouzi.

Místo pro Vaše poznámky:

TÉMA 11: PRAKTICKÉ APLIKACE HODNOCENÍ NÁROKU A VÝPOČTU SOCIÁLNÍCH TRANSFERŮ (PŘÍPADOVÉ STUDIE A ÚLOHY)

Po nastudování tématu budete umět:

- zhodnotit základní aspekty vybraných sociálních transferů na praktických příkladech,
- zhodnotit základní podmínky nároku vybraných sociálních transferů na praktických příkladech,
- diskutovat danou problematiku.

Klíčová slova: sociální transfery, základní aspekty, podmínky nároku, praktické výpočet, zhodnocení.

Případové studie, praktické příklady:
Řešte následující úlohy.

1. Rodinu Stříbrných tvoří: paní Radka, pan Emil a jejich dcera Marta (ZŠ, 9 let). V rozhodném období měla rodina Stříbrných následující čisté příjmy: paní Radka 100.000,- Kč a pan Emil 105.000,- Kč. Má tato rodina na základě uvedených skutečností nárok na přídavek na dítě? Uveďte postup výpočtu a zhodnoťte danou situaci.

2. Rodina Zlatých je tvořena: paní Magdou, panem Karlem a ročním synem Martinem, o kterého se celodenně a řádně stará paní Magda (a plánuje tak činit do tří let Martina) a který nenavštěvuje jesle ani jiné podobné předškolní zařízení. Paní Magda neměla v roce 2014 žádné zdanitelné příjmy (jen nemocenské dávky ve výši 62.800,-), v předchozím čtvrtletí neměla paní Magda vůbec žádné příjmy, pan Karel je zaměstnán a jeho čistý příjem v roce 2014 činil 250.000 Kč a v předchozím kalendářním čtvrtletí 60.000 Kč. Má rodina nárok na přídavek na dítě a rodičovský příspěvek? Uveďte postup výpočtu a zhodnoťte danou situaci.

3. Paní Renáta Radová porodila dne 8. 2. 2015 své první děti - dvojčata Hanu a Janu. Jakou dávku může na základě dané skutečnosti nárokovat v rámci státní sociální podpory a co pro to musí splnit?

4. Paní Helena Platinová žije v Rokycanech společně s dcerou Karlou (7 let), dcerou Mirkou (4 roky) a synem Janem (3 roky). Všechny děti navštěvují každý den školu nebo mateřskou školu. Čistý příjem rodiny v předchozím roce činil 130.000,- Kč. Před týdnem vypravila paní Helena pohřeb své tetě (75 let), která žila trvale v Plzni a byla bezdětná. Má paní Helena nárok na pohřebné? Zdůvodněte, případně uveďte výši dané dávky.

5. Pan Zdeněk Malý žije sám v Praze. V únoru 2015 došlo k náhlému úmrtí jeho známé Ireny Novákové trvale žijící v Praze, která neměla žádné příbuzné kromě nezletilého syna Davida (12 let). Pan Zdeněk uhradil náklady na pohřeb paní Novákové ve výši 18.500,- Kč. Má pan Zdeněk nárok na základě uvedených skutečností nárok na nějaké dávky vyplácené v rámci státní sociální podpory? Pokud ano – uveďte je a svou odpověď zdůvodněte.

6. Posuďte splnění nároku na dávku nemocenského pojištění. Uveďte název řešené dávky a v případě splnění nároku dávku vypočítejte: Paní Alenová (zaměstnaná, svobodná matka) ošetřovala své nemocné 7leté dítě v době od 14. 2. – 28. 2. a z tohoto důvodu nemohla docházet do zaměstnání. DVZ = 842 Kč.

7. Posuďte splnění nároku na dávku nemocenského pojištění. Uveďte název řešené dávky a v případě splnění nároku dávku vypočítejte: Paní Bertíková (zaměstnaná, vdaná) ošetřovala ve dnech 10. – 21. 3. svá nemocná 4letá dvojčata. DVZ = 932 Kč.

8. Posuďte splnění nároku na dávku nemocenského pojištění. Uveďte název řešené dávky a v případě splnění nároku dávku vypočítejte: Pan Cecílka (zaměstnaný, rozvedený) ošetřoval ve dnech 8. – 14. 3. své nemocné 8leté dítě, které bylo v rozvodovém řízení soudem svěřeno do péče. DVZ = 396 Kč.

9. Posuďte splnění nároku na dávku nemocenského pojištění. Uveďte název řešené dávky a v případě splnění nároku dávku vypočítejte: Paní Davidová (zaměstnaná, vdaná) ošetřovala ve dnech 2. – 8. 3. svého manžela, protože to jeho zdravotní stav vyžadoval (po autonehodě). DVZ = 1 055 Kč.

10. Posuďte splnění nároku na dávku nemocenského pojištění. Uveďte název řešené dávky a v případě splnění nároku dávku vypočítejte: Paní Evelínová (zaměstnaná, vdova) má 2 děti ve věku 4 a 5 let. Obě dvě děti navštěvují mateřskou školu. Avšak ve dnech 14. – 18. 3. byla mateřská škola z vážných důvodů uzavřena. Paní Evelínová nemohla zajistit hlídání dětí jiným způsobem, a proto s nimi zůstala doma. DVZ = 542 Kč.

11. Posuďte splnění nároku na dávku nemocenského pojištění. Uveďte název řešené dávky a v případě splnění nároku dávku vypočítejte: Panu Filipovi (OSVČ, rozvedený) byly v rozvodovém řízení soudem svěřeny do péče 3 děti. Ve dnech 15. – 28. 3. pan Filip ošetřoval své nemocné 17leté dítě, protože to jeho zdravotní stav nezbytně vyžadoval. DVZ = 694 Kč.

12. Posuďte splnění nároku na dávku nemocenského pojištění. Uveďte název řešené dávky a v případě splnění nároku dávku vypočítejte: Paní Gustíková (zaměstnaná, vdaná) nastoupila na mateřskou dovolenou 6 týdnů před očekávaným datem porodu, DVZ = 1 056 Kč.

13. Posuďte nárok na dávky státní politiky zaměstnanosti, v případě nároku, vypočítejte výši měsíční dávky a stanovte délku podpůrní doby: Pan Hynek (nar. 17. 3. 1976) skončil pracovní poměr výpovědí ze strany zaměstnance. Do evidence uchazečů o zaměstnání se pan Hynek zaregistroval 1. 4. V předchozích 2 letech byly známy tyto skutečnosti: 11 měsíců zaměstnán na základě pracovní smlouvy, čistý měsíční průměrný příjem 30 000,- Kč, 8 měsíců na úřadu práce (5 měsíců pobírána podpora v nezaměstnanosti, tedy po celou podpůrní dobu), 5 měsíců zaměstnán na základě pracovní smlouvy, čistý měsíční příjem 22 100,- Kč, výpověď ze strany zaměstnavatele pro nadbytečnost.

14. Posuďte nárok na dávky státní politiky zaměstnanosti, v případě nároku, vypočítejte výši měsíční dávky a stanovte délku podpůrčí doby: Paní Chládková (nar. 1. 1. 1988) skončila pracovní poměr výpovědí ze strany zaměstnance z důvodu péče nemocného otce (3 stupeň závislosti). Do evidence uchazečů o zaměstnání se paní Chládková zaregistrovala 1. 4. V předchozích 2 letech byly známy tyto skutečnosti: 9 měsíců zaměstnána na základě pracovní smlouvy, čistý měsíční průměrný příjem 14 820,- Kč, 15 měsíců studium na vysoké škole v prezenční formě studia.

15. Posuďte nárok na dávky státní politiky zaměstnanosti, v případě nároku, vypočítejte výši měsíční dávky a stanovte délku podpůrčí doby: Paní Ivánkové (nar. 1. 4. 1957) skončil pracovní poměr uplynutím doby určité. Do evidence uchazečů o zaměstnání se paní Ivánková zaregistrovala 1. 4. V předchozích 2 letech byly známy tyto skutečnosti: 9 měsíců zaměstnána na základě pracovní smlouvy, čistý měsíční průměrný příjem 40 560,- Kč, 15 měsíců v domácnosti (bez závažných zákonných důvodů).

Místo pro Vaše poznámky:

TÉMA 12: SOUHRNNÉ OPAKOVÁNÍ

Po nastudování tématu budete umět:

- vymezit základní podmínky nároku u vybraných sociálních transferů v ČR,
- legislativní aspekty sociálních transferů v ČR,
- diskutovat danou problematiku.

Klíčová slova: sociální transfery, nárok, podmínky, základní aspekty.

Úlohy k opakování:

Řešte následující úlohy.

1. Charakterizujte dávku „Rodičovský příspěvek“ z hlediska následujících aspektů:

- komu se vyplácí:
- za jakých podmínek:
- jak dlouho se může pobírat:
- na čem závisí velikost vyplácené dávky:

2. Charakterizujte dávku „Porodné“ z hlediska následujících aspektů:

- komu se vyplácí:
- za jakých podmínek:
- jak dlouho se může pobírat:
- na čem závisí velikost vyplácené dávky:

3. Charakterizujte dávku „Příspěvek na bydlení“ z hlediska následujících aspektů:

- komu se vyplácí:
- za jakých podmínek:
- jak dlouho se může pobírat:
- na čem závisí velikost vyplácené dávky:

4. Charakterizujte dávku „Pohřebné“ z hlediska následujících aspektů:

- komu se vyplácí:
- za jakých podmínek:
- jak dlouho se může pobírat:
- na čem závisí velikost vyplácené dávky:

5. Charakterizujte dávku „Přídavek na dítě“ z hlediska následujících aspektů:

- komu se vyplácí:
- za jakých podmínek:
- jak dlouho se může pobírat:
- na čem závisí velikost vyplácené dávky:

6. Charakterizujte dávku „Mimořádná okamžitá pomoc“ z hlediska následujících aspektů:

- komu se vyplácí:
- za jakých podmínek:
- jak dlouho se může pobírat:
- pro jaké případy lze tuto dávku využít:

7. Charakterizujte dávku „Ošetrovné“ z hlediska následujících aspektů:

- komu se vyplácí:
- za jakých podmínek:
- jak dlouho se může pobírat:
- na čem závisí velikost vyplácené dávky:

8. Charakterizujte dávku „Peněžitá pomoc v mateřství“ z hlediska následujících aspektů:

- komu se vyplácí:
- za jakých podmínek:
- jak dlouho se může pobírat:
- na čem závisí velikost vyplácené dávky:

9. Charakterizujte dávku „Nemocenské“ z hlediska následujících aspektů:

- komu se vyplácí:
- za jakých podmínek:
- jak dlouho se může pobírat:
- na čem závisí velikost vyplácené dávky:

10. Charakterizujte dávku „Vyrovňovací příspěvek v těhotenství a mateřství“ z hlediska následujících aspektů:

- komu se vyplácí:
- za jakých podmínek:
- jak dlouho se může pobírat:

11. Charakterizujte dávku „Invalidní důchod třetího stupně“ z hlediska následujících aspektů:

- komu se vyplácí:
- za jakých podmínek:
- jak dlouho se může pobírat:

12. Charakterizujte dávku „Siroťčí důchod“ z hlediska následujících aspektů:

- komu se vyplácí:
- za jakých podmínek:
- jak dlouho se může pobírat:

13. Charakterizujte dávku „Podpora při rekvalifikaci“ z hlediska následujících aspektů:

- komu se vyplácí:
- za jakých podmínek:
- jak dlouho se může pobírat:

14. Charakterizujte dávku „Podpora v nezaměstnanosti“ z hlediska následujících aspektů:

- komu se vyplácí:
- za jakých podmínek:
- jak dlouho se může pobírat:

15. Charakterizujte dávku „Vdovský (vdovecký) důchod“ z hlediska následujících aspektů:

- komu se vyplácí:
- za jakých podmínek:
- jak dlouho se může pobírat:

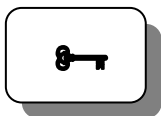
16. Charakterizujte dávku „Starobní důchod“ z hlediska následujících aspektů:

- komu se vyplácí:
- za jakých podmínek:
- dávka podléhá dědění: ANO – NE (zakroužkujte správnou odpověď a vysvětlete)

Místo pro Vaše poznámky:

TÉMA 13: DISKUZE

Klíčová slova: veřejný sektor, sociální transfery, problematika, diskuze, nastudování.

Diskuze:

Na základě znalostí z problematiky veřejného sektoru a sociálních transferů a dalších nastudovaných materiálů napište krátké eseje na uvedená témata a společně danou problematiku diskutujte.

Témata k diskuzi:

1. Efektivnost veřejného sektoru
2. Velikost veřejného sektoru – mezinárodní komparace.
3. Struktura vládních výdajů – tendence vyspělých ekonomik.
4. Kontrola ve veřejném sektoru.
5. Sociální transfery – vývoj na území ČR.
6. Sociální transfery v ČR: které jsou a z jakých důvodů motivační a které naopak?
7. Jak zajistit větší adresnost sociálních transferů?
8. Komparace nemocenských dávek: ČR a vybrané země OECD.
9. Co by měl a naopak neměl zajišťovat veřejný sektor.
10. Demografický vývoj a dopady na veřejné výdaje.

Místo pro Vaše poznámky:

Doporučená literatura:

Arnoldová, Anna. *Sociální zabezpečení I*. Praha: GRADA, 2012. ISBN 978-80-247-3724-9.

Bakeš, Milan a kol. *Finanční právo*. Praha: C. H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-801-6.

Buchanan, James, M. *The Demand and Supply of Public Goods*. Rand McNally, Chicago, 1968. pages 41 – 43.

Česká správa sociálního zabezpečení. (online) 2014. Dostupné z: <http://www.cssz.cz/cz/nemocenske-pojisteni/>

David, Roman. *Politologie: základy společenských věd*. Olomouc: Nakladatelství Olomouc, 2003. ISBN 80-7182-162-4.

Hejduková, Pavlína. *Veřejné finance – Teorie a praxe*. Praha: C. H. Beck, 2015. ILO. [online] 1989 (cit. 30. 12. 2014). Dostupné z: <http://www.ilo.org/global/topics/social-security/lang--en/index.htm>

ILO. [online] 2007 (cit. 15. 8. 2014). Dostupné z: <http://www.ilo.org/global/about-the-ilo/newsroom/lang--en/index.htm>.

ILO. *Introduction to Social Security*. Geneva: International Labour Organization, 1984. ISBN 92-2-103638-3.

Jackson, Peter, M., Brown, Charles, V. *Ekonomie veřejného sektoru*. Praha: EUROLEX BOHEMIA, 2003. ISBN 80-86432-09-2.

Keller, Jan. *Soumrak sociálního státu*. Praha: Slon, 2005. ISBN: 80-86429-41-5.

Krebs, Vojtěch. *Sociální politika*. Praha: ASPI, 2007. ISBN 978-80-7357-276-1.

Kubín, Jan. *Hodnocení dynamiky veřejného sektoru*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Institut ekonomických studií Fakulty sociálních věd, 1997.

Ministerstvo financí ČR (online) 2014 Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/>.

Ministerstvo práce a sociálních věcí. (online) 2014. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/2>

Ministerstvo práce a sociálních věcí. (online) 2014. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/5>

Musgrave, Richard, A. *The Theory of Public Finance*. McGraw-Hill, New York, 1959.

Nařízením vlády č. 409/2011 Sb., o zvýšení částek životního minima a existenčního minima

Nosková, Veronika. *Sociální zabezpečení*. 1. vydání. Lomnice u Tišnova: SOU a SOŠ SČMSD, 2012.

Ochrana, František, Pavel, Jan, Vitek, Leoš a kol. *Veřejný sektor a veřejné finance*. Praha: Grada 2010. ISBN 978-80-247-3228-2.

Pavlásek, Vlastimil, Hejduková, Pavlína. *Veřejné finance a daně v České republice*. 2. přepracované vydání. Plzeň: NAVA, 2011. ISBN 978-80-7211-395-8.

Pierson, Paul. *The New Politics of the Welfare State*. Oxford: Oxford University Press, 2001.

Piquo, Arthur, Cecil. *A Study in Public Finance*. Londýn: Macmillan, 1928.

Portál Ministerstva práce a sociálních věcí (online) 2014. Dostupné z: <https://portal.mpsv.cz/sz/obcane/rekvalifikace>

Portál veřejné správy (online) 2014. Dostupné z: <https://portal.gov.cz/portal/obcan/situace/209/223/4767.html>

Potůček, Martin. *Sociální politika*. 1. vydání. Praha: Sociologické nakladatelství, 1995. ISBN 80-85850-01-X.

Rektořík, Jaroslav a kol. *Ekonomika a řízení odvětví veřejného sektoru*. Praha: Ekopress, 2002. ISBN 80-86119-60-2.

Samuelson, Paul, A. *The Pure Theory of Public Expenditure*, Review of Economics and Statistics 36(4): 387-389, 1954.

Sbírka zákonů ČR. (online) 2014 (cit. 30. 12. 2014). Dostupné z: <http://www.sbc.cz/> (vybrané zákony v aktuálním znění – viz výše)

Vyhláška č. 389/2011 Sb., o provedení některých ustanovení zákona o pomoci v hmotné nouzi.

Zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, ve znění pozdějších předpisů.

Veřejný sektor v ČR se zaměřením na sociální transfery
Ing. Pavlína Hejduková, Ph.D.

Autor obálky: Mgr. Hana Ovesleová
Vydavatel: Západočeská univerzita v Plzni, Univerzitní 8,
306 14 Plzeň
Vydání: první
Místo a rok vydání: Plzeň 2014

ISBN 978-80-261-0484-1